

R

O

T

Kelkit Havzası

Kültürel Rotalar Sistemi

Mekansal Planlama Rehberi

Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları - 2014

Bu alışma, Türkiye Belediyeler Birliği'nin desteğiyle, Tarihi Kentler Birliği adına, ÇEKÜL Vakfı tarafından yürütülen Kültür ncelikli Bölgesel Yol Haritaları – 2014 yılı ROTA Programı kapsamında hazırlanmıştır.

Alan çalışmalarındaki katkılarında ötürü Tokat ve Niksar Belediyelerine, EKL temsilcilerine; uzman toplantılarına katkılarında tr ise Dr. Yusuf rnek ve Ersin Demirel'e teşekkr ederiz.

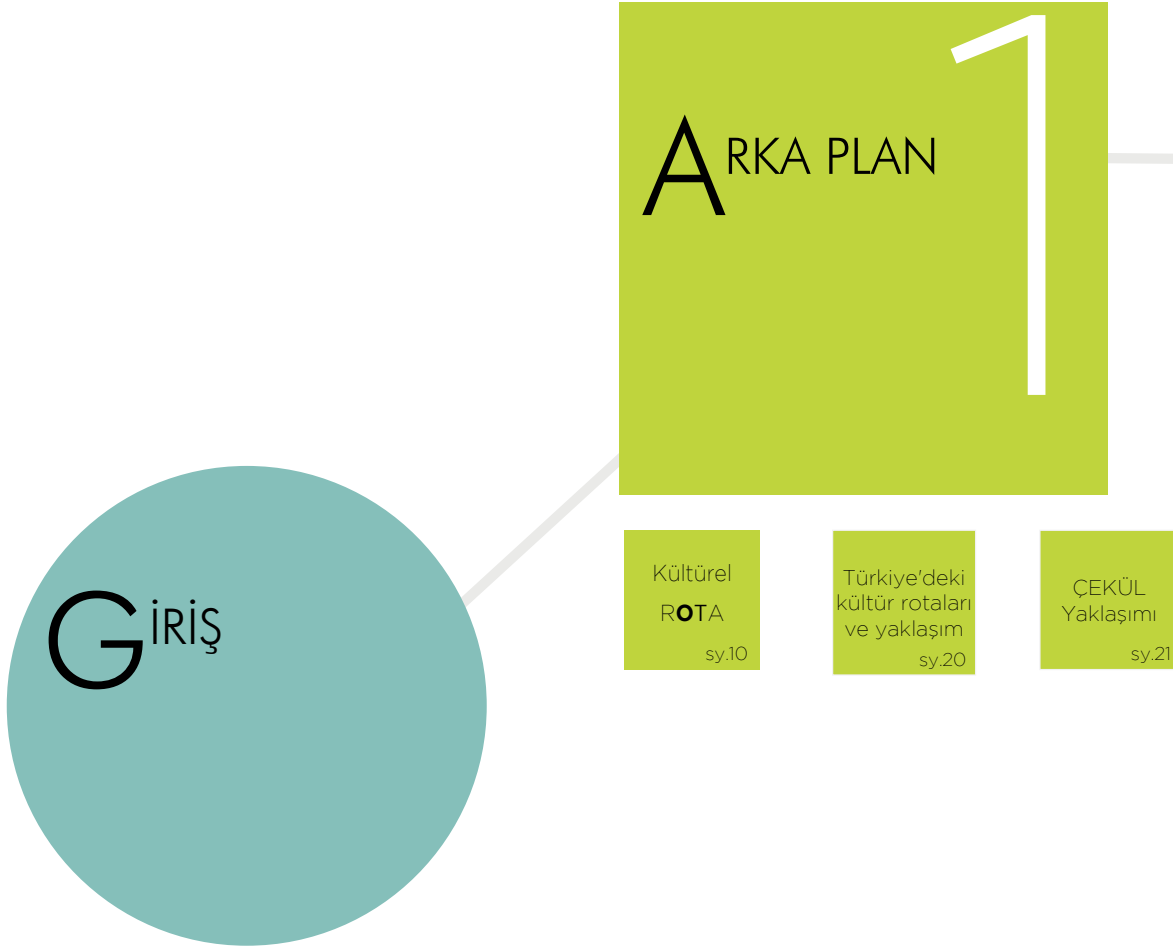
Eyll 2014

A vibrant landscape featuring rolling green hills, scattered trees, and a bright blue sky with fluffy white clouds. The scene is captured from a low angle, looking across a field of green grass and yellow wildflowers towards a line of trees on a hillside.

RO

TA

İÇİNDEKİLER

KURGU

Bakış
sy.26

Yaklaşım
sy.34

Planlama
sy.36

YÖNETİM

Organizasyon
Şeması
sy.90

Uygulama
İlkeleri
sy.96

Eylem
Planı
sy.98

GİRİŞ

Yol Haritalarından ROTA Planlamasına...

Günümüzde kültürel ve doğal mirasın korunması ve ekonomik potansiyelin değerlendirilmesi konusunda bir alt başlık olarak gelişen 'rota planlaması', yerel ve özgün değerleri açısından zengin bölgelerin kalkınma politikalarında sıkça ele alınmaktadır. Fiziksel çevredeki geniş kapsamlarına bağlı olarak kültür rotaları, koruma ve işlevlendirme uygulamalarının bölge ölçeğinde ve bütünsel bir anlayışla geliştirilmesine olanak sağlarken, aynı zamanda yerel ölçekte örgütlenme, işbirliği ve sahiplenmenin de önünü açmaktadır.

2012 – 2013 yılları boyunca, Tarihi Kentler Birliği adına, ÇEKÜL Vakfı tarafından yürütülen Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları Programı'nın devamı niteliğinde, Türkiye'de bölgesel ölçekli rotaların planlanması üzerine çalışılmıştır.

Yol Haritaları programı boyunca sürdürülen bölge çalışmalarında önerilen öncelikli temalardan biri de bölgesel rotaların planlanmasıdır. Bu doğrultuda, 2014 yılı için rota planlaması başlığı üzerinden yeni bir program kurgulanmıştır. 'Alan çalışmaları' ve 'rota planlama rehberi' şeklinde iki aşamalı kurgulanan program kapsamında, gerek doğal ve kültürel mirasın korunması ve sunumunu bölgesel ölçekte destekleyen, gerekse yatay işbirliği zeminlerine ve yerel kalkınmaya olanak tanıyan rotaların planlanması üzerine çalışılmıştır.

ÇEKÜL Vakfı'nın, başta havza çalışmaları, bölgesel yol haritaları ve eğitim projeleri olmak üzere, Anadolu'da bugüne dek yürüttüğü ve hala devam eden koruma çalışmaları, etkin bir örgütlenme ve işbirliği gücünü de beraberinde getirmektedir. Koruma yaklaşımı ve pratikleri düşünüldüğünde, kapsamlı altyapılar üzerine kurgulanması gereken rota planlaması, ÇEKÜL birikiminin bütüncül şekilde değerlendirilebileceği bir çalışma başlığı olarak ele alınabilir.

Kültürel
ROTA

Tanım

Kavramın
gelişimi

Sınıflama

Koruma
ve Yerel
Kalkınmada
Rotalar

Türkiye'deki
kültür rotaları
ve yaklaşım

ÇEKÜL
Yaklaşımı

Amaç

Yöntem

Kapsam

KÜLTÜREL ROTALAR

Tanım

Günümüzde çoğunlukla uluslararası kuruluşlar tarafından çalışılan rota kavramı, “kültürel rota” şeklinde ele alınmakta ve tanımlanmaktadır. Kültürel rota;

- Günümüzde yaratılmış veya tarihin bir döneminde gerçekten kullanılmış,
- Üzerinde kültürel ve/veya doğal miras öğelerini taşıyan ve önemini bu miras sayesinde kazanan,
- Koruma, kırsal kalkınma ve turizmin geliştirilmesi gibi amaçlarla geliştirilen,
- Yerel, bölgesel veya ulusal ölçekli bir ulaşım koridoru şeklinde tanımlanabilir.

//

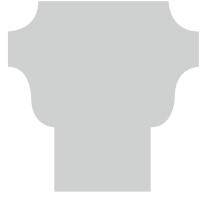
Yeni bir kavram veya kategori olarak kültürel rotalar düşüncesi, bir rotanın kapsamında bulunabilecek diğer kültürel varlık türleriyle (anıtlar, kentler, kültür peyzajları, endüstri mirası vb.) çatışmaz veya çakışmaz. Rota, tüm bu varlıkları sahip oldukları önemi arttıracak şekilde bir sistemde bir araya getirir.”

(ICOMOS Kültür Rotaları Bildirgesi, 2008)

Gerek geçmişte kullanılmış güzergahlar gerekse günümüzde yaratılmış rotalar üzerinde ortaklaşan temel öğeler:

TEKİL
TARİHİ YAPILAR

ANTİK
YERLEŞİMLER

SOMUT
OLMAYAN
KÜLTÜR MİRASI

YABAN
HAYATI

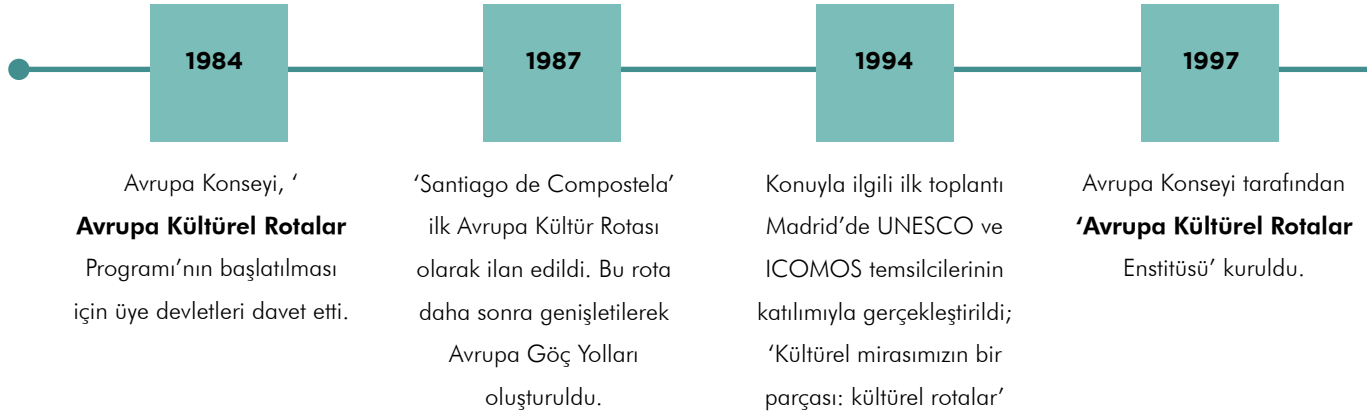

DOĞAL
ÇEVRE

ROTA

Kavramının gelişimi

Bugün kültürel rota kavramı üzerine çalışan uluslararası kuruluşların başında UNESCO, ICOMOS ve Avrupa Konseyi gelmektedir. Bu kurumların konuyla ilgili etkinlikleri, diğer bir deyişle kültürel rota kavramının ortaya çıkması ve geliştirilmesi şu şekilde özetlenebilir;

1998

ICOMOS Kültürel Rotalar Uluslararası Komitesi kuruldu.

2002

Avrupa Kültürel Rotalar Enstitüsü tarafından 'Ortak Bir Miras: Kültürel Rotalar ve Peyzaflar' web portalı oluşturuldu.

2005

Kültürel rotalar UNESCO tarafından 4 miras kategorisi arasında tanımlandı.

2008

ICOMOS Kültürel Rotalar Bildirgesi yayınlandı.

Sınıflama

Temelde bir ulaşım koridorunu tarif eden rotaların kullanımı; ölçükleri, kapsamları ve amaçları doğrultusunda değişebilir. Buna göre yürüyüş, bisiklet, araçlı tur, tırmanış rotaları gibi örnekler verilebilir. Aynı zamanda kullanıcı profili, zaman, ilgi alanı, zorluk derecesi gibi değişkenler de **rota tasarımı ve kullanımını** etkileyen konulardır.

Dünya ve Türkiye'deki uygulama örnekleri incelendiğinde, rotalar tarihsellikleri açısından iki ana gruba ayrılabilir, bunlar;

1 Tarihin belirli bir döneminde gerçekten kullanılmış ulaşım güzergahları

Uzun süreli, toplu insan hareketi:

İpek Yolu, Haçlı Yolu, Baharat Yolu vb

Bireysel yolculuklar:

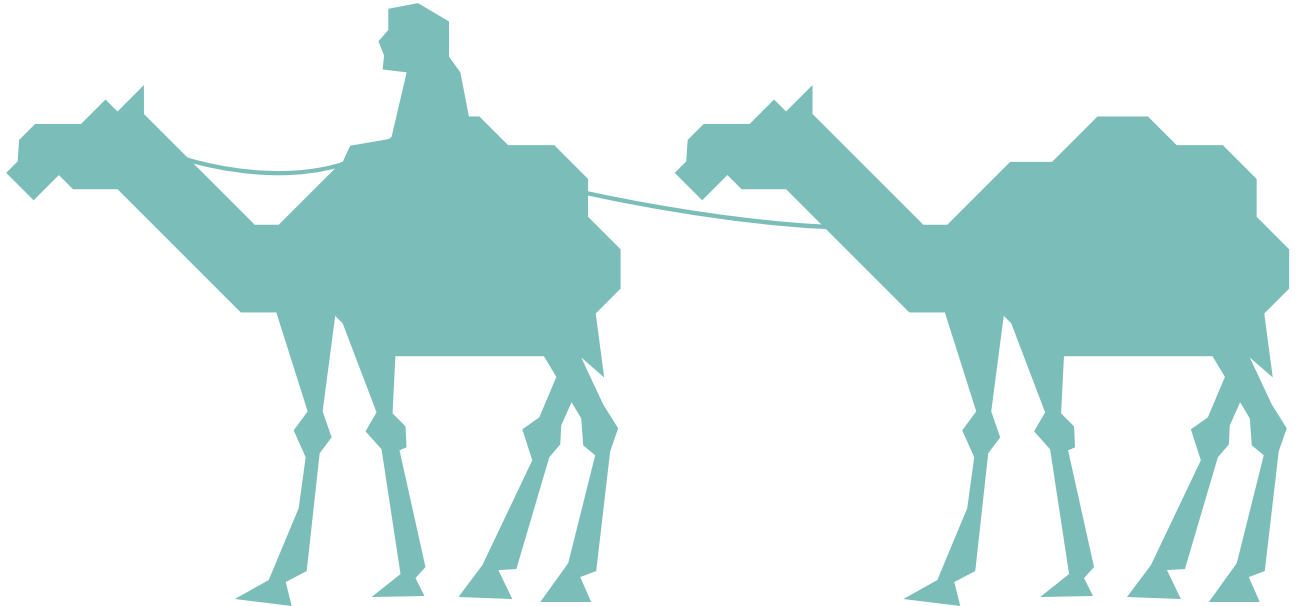
Büyük İskender'in, Evliya Çelebi'nin, St. Paul'un rotası gibi.

2 Çeşitli amaçlarla günümüzde planlanmış rotalar

- Yerel kalkınmanın desteklenmesi
- Alternatif turizmin canlandırılması
- Doğal ve kültürel mirasın korunması

İlk grupta yer alan kültür rotaları aynı zamanda ICOMOS'un tanımladığı kültür rotası kavramıyla da örtüşmektedir. Tarihin belirli bir döneminde ticaret, ibadet, göç, savaş, keşif gibi amaçlarla kullanılmış olan bu rotalar, üzerlerinde düzenli ve toplu nüfus hareketlerine sahne olmuş olabileceği gibi bireysel yolculuklar sonucu tarihe geçmiş de olabilir. Bunun yanında, zaman ve mekanda süreklilik sonucu önemli kültürel etkileşim izlerini de sunarlar.

İkinci grupta yer alan rotalar ise genellikle belirli bir tema etrafında geliştirilen, kültürel ve doğal mirasın temel malzeme olarak kullanıldığı, sanal bir izi takip edebileceği gibi tarihsel yol izlerini de içerebilen, günümüzde planlanmış güzergahlardır. Planlamanın başlıca hedefleri yerel kalkınmanın desteklenmesi, alternatif turizmin canlandırılması, doğal ve kültürel mirasın korunması şeklinde sıralanabilir. Şarap rotası, gastronomi rotası gibi tematik örnekler bu grupta tanımlanabilir.

Koruma ve Yerel Kalkınmada ROTA'lar

Kültürel rotalar, en temelde tekil bir anıt, tarihi bir alan veya doğal bir peyzaj alanından farklı bir fiziksel karakter ve anlamı temsil eder. Diğer bir deyişle rota, birden fazla tarihi ve doğal alanın birlikteliğinden oluşan bir sistem şeklinde ifade edilebilir.

Bölgesel ölçekli kültür rotaları, özellikle kırsal ve arkeolojik peyzaj alanlarının sahip olduğu tarihsel, yerel ve doğal değerlerin korunması ve sürdürülmesi konusunda bir araç olarak kullanılabilir. Bunun yanında, kırsal kesimdeki özgün yerleşimlerle doğrudan ilişki kuran rotalar, kırsal kalkınmayı da destekler

“Kültürel rotalar, doğal ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında bir araç olarak neden ve nasıl kullanılabilir?” sorusuna aranacak cevapla, rota planlamanın koruma ve yerel kalkınma alanlarındaki rolü de belirlenmiş olur. Bu rolün temel başlıkları; çevresel ve kültürel, sosyal ve fiziksel ve ekonomik çıkarlardır.

SOSYAL ve FİZİKSEL

- Rekreasyon
- Sağlık
- Araştırma
- Eğitim vb.

EKONOMİK

- Bölgesel gelişme
- Kırsal kalkınma
- Alternatif ekonomik aktiviteler (turizm vb.)

ÇEVRESEL ve KÜLTÜREL

- Doğal kaynakların korunması
- Kültürel mirası iyileştirme
- Kitle turizmi etkilerinin değiştirilmesi vb.

Kültürel rotalar, doğal ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında bir araç olarak neden ve nasıl kullanılabilir?

ROTA Planlamasının amaçları

Plancılar ve yerel yönetimlere yönelik amaçlar:

- Doğal ve kültürel mirasın **bütüncül** şekilde korunmasını, yorumlanmasını ve sunulmasını sağlamak
- Kitle turizmi ve her şey dahil turizm tiplerine **alternatif yeni turizm** alanlarını geliştirmek
- Hizmet sektörüne yeni **yatırım alanları** yaratarak, bölgesel kalkınmayı desteklemek
- Özel sektör ile yerel-kamu kesimleri arasında **işbirliği** zeminleri oluşturmak
- Geleneksel üretim, yerel mimari gibi kaybolmaya yüz tutmuş **değerlerin** ekonomik potansiyelini harekete geçirecek projelerin geliştirilmesini sağlamak
- Yerel kesimde **koruma bilincini** geliştirmek, farkındalık yaratmak

Yerel kesim ve ziyaretçilere yönelik amaçlar:

- Tekil noktaların görülmesinden öteye geçerek bölgenin **bütünsel algılanmasını** sağlamak
- **Alternatif turizm** çeşitlerini geliştirmek (ekolojik, doğal, kültürel, dini, arkeolojik vb.)
- Sahil şeridi, hassas arkeolojik alanlar ve kent merkezleri gibi turizm aktivitelerinin yoğun olduğu noktalardaki **baskıyı hafifletmek**
- Kırsal kesimin özgün değerlerini **canlandırmak ve tanıtmak**

Birleştirici, dinamik ve çok bileşenli karaktere sahip rota sistemleri sayesinde, doğal ve kültürel mirasın bölgesel ölçekte yorumlanması ve sunumunda da yeni bir yöntem elde edilmiş olur. Bu sayede ortaya çıkan kazanımlarsa;

- Farklı ölçeklerdeki koruma pratiklerinde kolaylaştırıcı etki,
- Ortak özelliklere sahip öğeler içeren bir kültürel peyzajın bütüncül çalışılması,
- Aktörler arasında iletişim ve yatay işbirlikleri,
- Kullanıcılar açısından; belirli bir amaca sahip ve yorumlanmış bir rotada organize bir deneyim olarak sıralanabilir.

Kısacası, kültürel ve doğal miras açısından zengin alanlarda, bölgesel ölçekli rotaların ve ağların planlanması, bu alanların sahip olduğu değerlerin bütüncül bir yaklaşımla korunması ve sunulması ile etkili sektörlerin yönlendirilmesinde önemli bir araç olarak kabul görmektedir.

Türkiye'deki Kültür ROTA'ları ve Yaklaşım

Türkiye'de planlanmış ilk rota 1999 yılından bu yana kullanılan Likya Yolu'dur. Fethiye'den Antalya'ya ulaşan güzergah, tüm Teke Yarımadası kıyılarını izlerken, antik Likya Uygarlığının günümüze ulaşmış kentlerine ve tekil izlerine de uğramaktadır. Likya Yolu'nun ardından St.Paul Yolu, Kaçkar Rotaları gibi çalışmalar devam etmiştir.

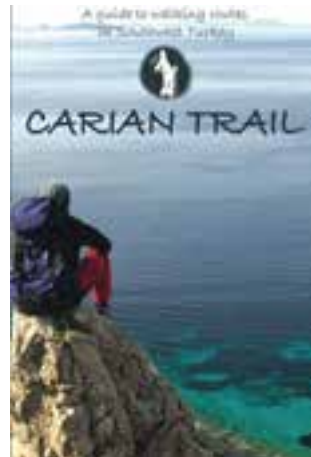
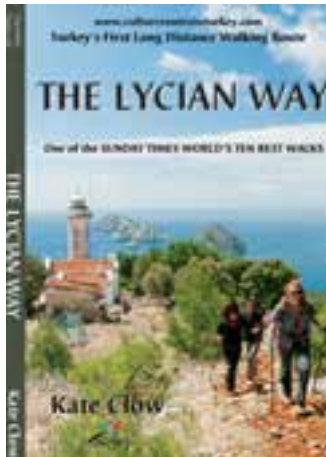
2012 yılında ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle Kültür Rotaları Derneği kurulmuş, dernek çalışmalarıyla bugün işaretlenmiş ve tanıtımı yapılan 17 güzergaha ulaşılmıştır.

- Likya Yolu, Hitit Yolu, Frig Yolu, Karya Yolu
- St. Paul Yolu, Hz. İbrahim Yolu
- İstiklal Yolu
- Kaçkar Dağları, Küre Dağları, Ağrı Dağı
- Via Egnatia
- Evliya Çelebi Rotası
- Gastronomi Rotası
- Sarıkamış Rotası
- Yenice Ormanları

Hitit Yolu gibi çoğunlukla valilikler aracılığıyla hayata geçirilen kültür rotalarının yanında Karya Yolu örneğinde olduğu gibi kalkınma ajansı, sanayi ve ticaret odaları gibi aktörler de işbirliğinde bulunmaya başlamıştır. Ne var ki yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının rota planlama ve yönetim süreçlerinde daha etkin rol alması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında, rota planlama ve yönetimi konusunda bölgeler ve kurumlar arasında ortak bir dili sağlayabilecek ilkeler ve stratejiler bütününün, farklı çalışmalarda özel olarak tanımlanması gerekmektedir. Bu şekilde planlanan kültür rotaları, salt turizme hizmet etmenin yanında, kültürel ve doğal mirasa olan hassasiyetin artırılması ve korumanın yaygınlaştırılması açısından işlevsel ve sürdürülebilir hale gelecektir.

" Kültür rotaları, salt turizme hizmet etmenin yanında, kültürel ve doğal mirasa olan hassasiyetin artırılması ve korumanın yaygınlaştırılması açısından işlevsel ve sürdürülebilir hale getirilmelidir."

Kaynak: Türkiye Kültür Rotaları Derneği
<http://cultureroutesinturkey.com/c/>

ÇEKÜL Yaklaşımı

Amaç

Türkiye’de yeni gelişmekte olan bir kavram ve uygulama alanı olarak, farklı coğrafyalarda kültürel rota planlamasına yönelik kavramsal bir çalışmaya dayanan planlama önerileri geliştirmek 2014 yılı ROTA programının başlıca hedefi olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı ise Kelkit Havzası’nda, yerel değerlerin bütüncül bir yaklaşımla korunmasını, sunulmasını ve özellikle kırsal kesimin geleceğinde etkili sektörlerin (tarım, alternatif turizm, evsel üretim gibi) yönlendirilmesini destekleyecek bir kültürel rotalar sisteminin planlanmasıdır.

ÇEKÜL’ün daha önce Kelkit Havzası Kalkınma Birliği ile çalıştığı ve yerel ilişkilerinin güçlü olduğu düşünülerek, 2014 yılı ROTA programının yer seçiminde kurum ve ekip için daha önce edinilen bu birikimin devamlılığı amaçlanmıştır.”

Yöntem

Rota planlama çalışması; yerin tanımlanması ve değerlendirilmesi, ardından çok sayıda değişkene bağlı bir tasarım süreci şeklinde yürütülmüştür. Bu genel çerçevede Kelkit Havzası için tasarlanan rota planlama sürecinde izlenen yöntem ise şu şekilde özetlenebilir;

- Kültürel rota planlaması ile ilgili uluslararası kaynak ve örnek taraması, uyarlanabilir çıkarımlar yapılması
- Coğrafi bilgi sistemi (CBS), QGIS ortamının veri tabanı oluşturmada bir araç olarak kullanımı ve geliştirilmesi
- Bölgesel kimliği algılamaya yönelik ön araştırma ve arazi çalışmasının yapılması
- Havza bütününde bölgesel ve lokal değerlerin tespit edilmesi; potansiyel taşıyan alanlar ve konu başlıklarının belirlenmesi
- Temel bileşenleri ile bir güzergah önerisinin geliştirilmesi
- Kültürel rota paydaşlarını öneren bir organizasyon şemasının oluşturulması

Bu çalışma aynı zamanda, 2014 yılı ROTA programı kapsamında, Yeşilirmak Havzası için hazırlanacak çalışma ile bütünleşme imkanı sağlamaktadır.”

Kapsam

Fiziksel ve sosyal boyutlarının genişliğine bağlı olarak bölgesel kültür rotalarının planlanmasında, detaylı arazi çalışmaları ve analiz etaplarından, yerinde yapılan toplantılar ve değerlendirme etaplarına kadar çok boyutlu bir planlama süreci tasarlanmalıdır. Aynı zamanda çok disiplinli (tarih, arkeoloji, sosyoloji, mimari, ekonomi, ekoloji, sivil toplum gibi) bir çalışma yönteminin benimsenmesi gereken rota planlama süreci, bölgenin mekânsal boyutları kadar, sosyal ve ekonomik yönlerini de incelemeli ve bu başlıklar için kararlar üretmelidir. Bu nedenle, öne sürdüğü temalar ve ilkeler düşünülerek, uygulama süreçlerine bir altlık olarak hazırlanan bu çalışmanın, yerelde ve daha detaylı başlıklarla ele alınması gerekir.

BAKIŞ

KARADENİZ

KELKİT

YAKLAŞIM

PLANLAMA
İLKELERİ

TASARIM
İLKELERİ

PLANLAMA

6 HAVZA
TEMASI

SU

YEŞİL

KIR

KENT

YOL

YAŞAM

HAVZA
ÇEŞİTLİLİĞİ

ROTA
KURGUSU

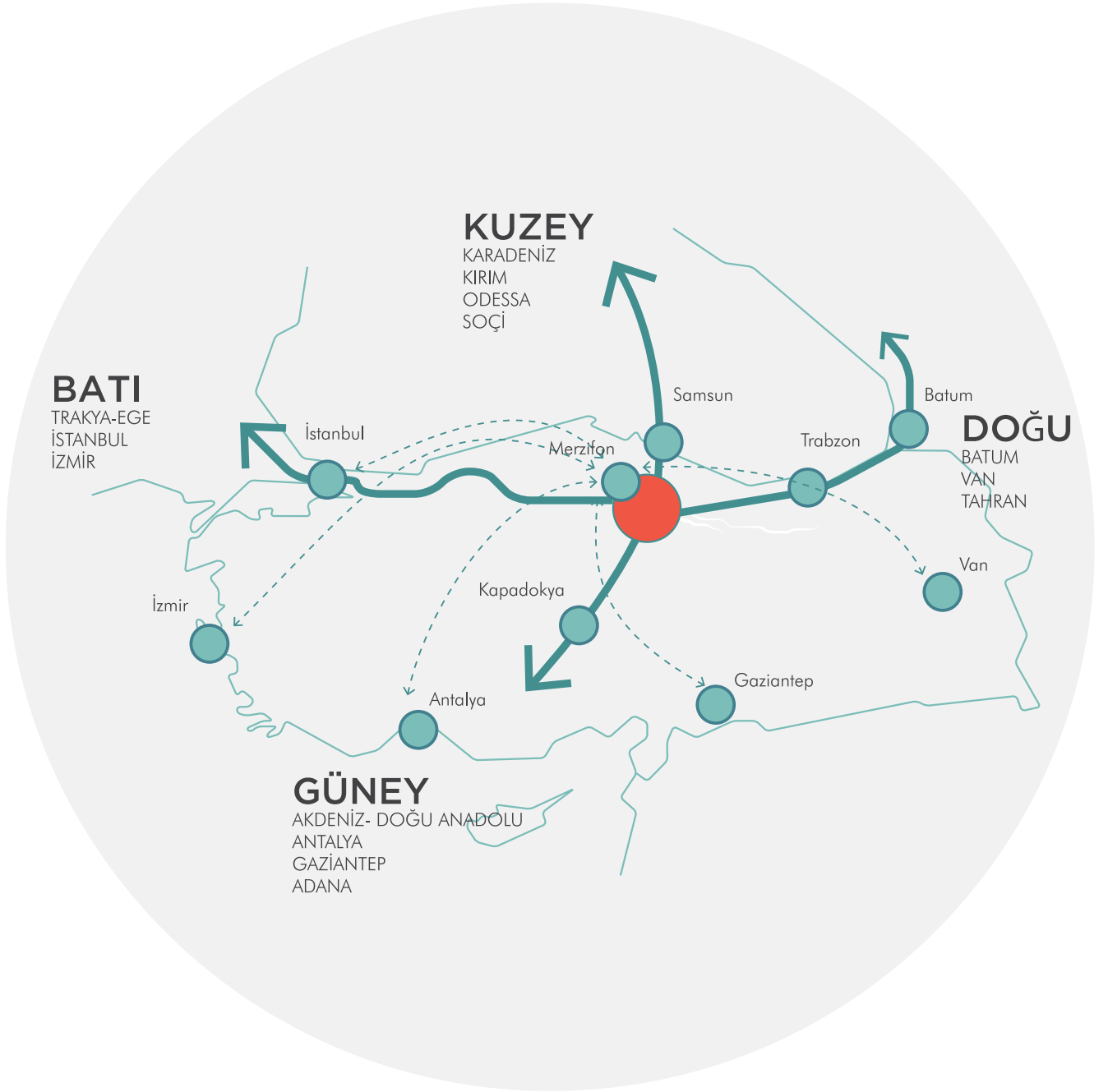
KELKİT - Bakış

Karadeniz Coğrafyası

Güneydoğu Avrupa ve Anadolu yarımadası ile tanımlanan Karadeniz iç denizinin, Türkiye, Romanya, Bulgaristan, Rusya, Ukrayna ve Gürcistan ülkelerine kıyası bulunur. Tüm bu ülkelerin tarihsellikleri, kültürel ve doğal özellikleri ise bir araya gelerek üst ölçekte Karadeniz havzasının çeşitliliğini oluşturur. Bu yapının güney kıyılarını ise kuzey Anadolu coğrafyası kapsar.

Batı, orta ve doğu şeklinde 3 bölüme ayrılan Karadeniz coğrafyasında yerleşim özellikleri, ekonomik yaşam ve kültürel özellikler tarih boyunca doğal yapı tarafından yönlendirilmiştir. Dağlık coğrafyayı besleyen zengin su kaynakları ile iklime bağlı yoğun bir yeşil dokusu bu coğrafyayı Anadolu'da farklılaştıran temel doğal değerleridir. Üst ölçekte bakıldığında, Karadeniz coğrafyasını ilgilendiren planlama çalışmaları doğuda Gürcistan, batıda İstanbul üzerinden Bulgaristan, güneyde Kapadokya ve Van Gölü Havzası, kuzeyde ise deniz yoluyla Rusya ve Ukrayna ile ilişkilendirilmelidir.

// Karadeniz bölgesinin sahip olduğu ekolojik sistemler, evsel ve endüstriyel kirlenme, HES projeleri ve sahil yolu projeleriyle yapılan dolgulara bağlı olarak geçmişte sahip olduğu zenginliği giderek yitirmektedir. Aynı zamanda, planlanan yeni hidroelektrik santralleri ile Sinop ve İğneada nükleer santral projeleri de Karadeniz Havzası'nın karşı karşıya kaldığı en ciddi tehditler arasındadır."

KELKİT - Bakış

Kelkit Havzası

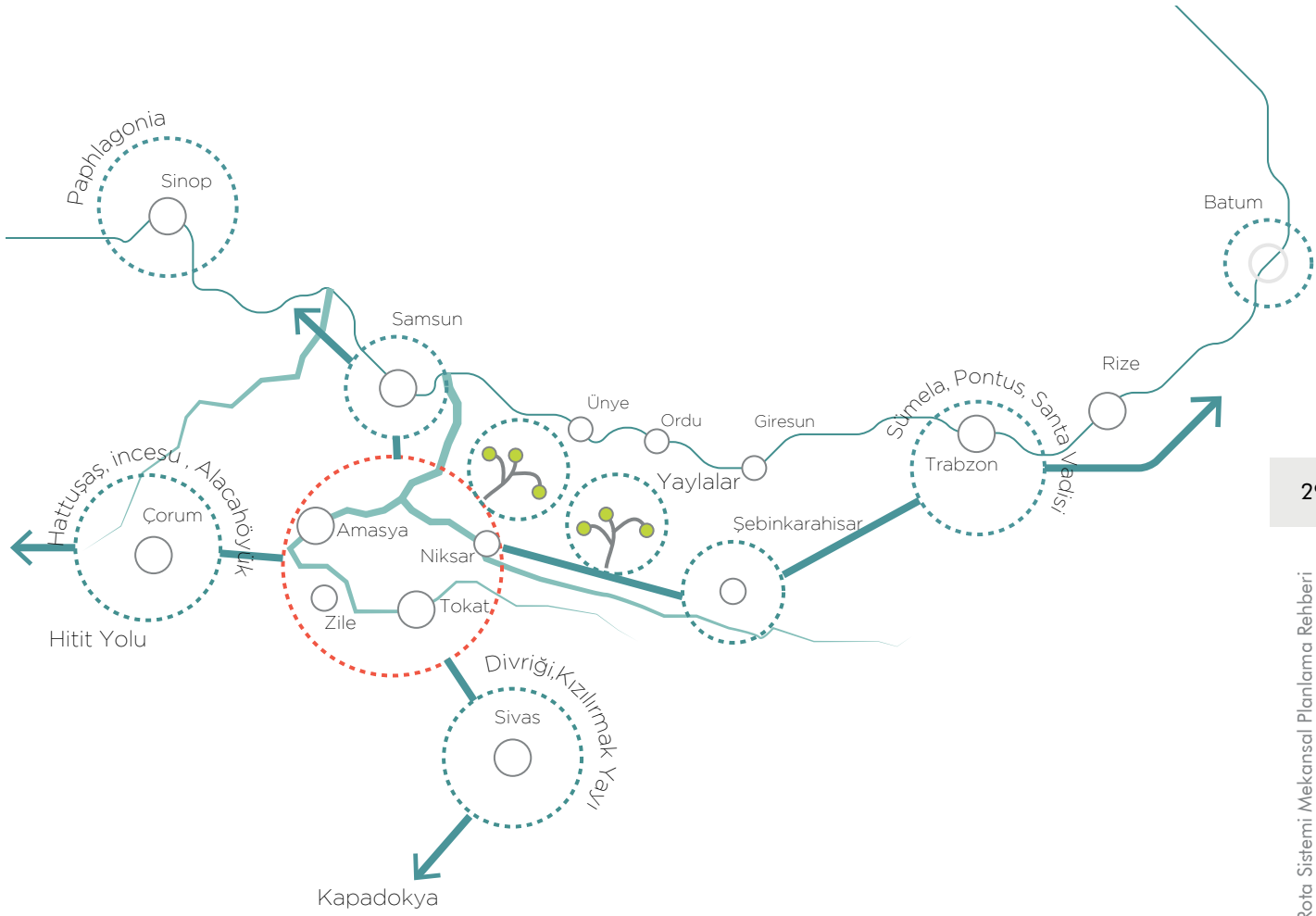
Orta ve doğu Karadeniz bölgelerine yayılan Kelkit Havzası'nı, Gümüşhane'den doğan ve Tokat'ın Erbaa ilçesinde Yeşilirmak ile birleşen Kelkit Çayı ile onu besleyen su kaynakları meydana getirir. Karadeniz coğrafyasının kıyı kesimi ile İç Anadolu arasında bir geçiş bölgesi konumunda olan Kelkit Havzası, aynı zamanda kuzey Anadolu yeşil kuşağının da merkezi konumunda yer alır.

Gerek bulunduğu bu konum, gerekse doğal ve kültürel zenginliği açısından değerlendirildiğinde Kelkit Havzası Anadolu'nun korunması gerekli kültür coğrafyaları arasında sayılabilir. Tarih öncesi dönemlerden itibaren iskan, üretim ve geçiş için tercih edilen havzanın tarihte oynadığı roller; ticaret yollarının buradan geçmiş olması, yeraltı kaynakları ve verimli toprak yapısının üretimi zenginleştirmesiyle belirlenmiştir. Bu tarihsel derinliğin günümüze yansıyan izleri ise etnik ve sosyal yapının çeşitliliğine ek olarak, somut ve somut olmayan kültür mirasının zenginliğidir. Bu kültürel miras çeşitliliğini tamamlayan çarpıcı bir doğal yapı ile birlikte, Kelkit Havzası rota planlaması açısından değerlendirilebilir potansiyeller barındırır.

// İki Havza

Yeşilirmak nehrini besleyen ana kollardan biri olarak Kelkit Çayı, kuşkusuz Yeşilirmak'tan ayrı düşünülemez. İki havzanın birlikteliği, ortaklıkları ve farklılaşan karakterleri ile değerlendirilmeli, rota planlama çalışmaları da bu yaklaşımla sürdürülmelidir.

Bu noktada, Kelkit Havzası'nda kültür rotaları planlamasını ele alan bu çalışma, yine ÇEKÜL tarafından ve aynı program kapsamında hazırlanan Yeşilirmak Havzası çalışmasıyla bir arada değerlendirilmeli ve kullanılmalıdır."

YAKLAŞIM

Kelkit Havzası için geliştirilecek bir rota planlama çalışmasının öncelikli kadımı, kurgu yaklaşımını oluşturacak ilkelerin belirlenmesidir. Çalışmanın amaç ve hedefleri ile havzanın özellikleri düşünüldüğünde, planlama ve tasarım başlıklarından oluşan bir ilkeler çerçevesi önerilebilir.

Planlama İlkeleri

Kelkit Havzası kültür rotaları çalışmasının hedef ve stratejilerini destekleyecek, eylem alanlarını yönlendirecek 8 kavramsal başlık, planlama ilkeleri olarak kabul edilmelidir. Özgün havza değerleri ve kaynaklarına karşı duyarlı bir tavır geliştirmek, rota çalışmasının sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla, tüm planlama ve karar alma süreçlerinde bu ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır.

ORTAKLIK ve İŞBİRLİĞİ AĞLARI

Rota planlamasının başlıca avantajlarından, aynı zamanda gerekliliklerinden biri bölgesel ölçekte yatay işbirliği zeminlerine olanak sağlamasıdır. Ortak bir mirası ve çevreyi paylaşan yerel aktörlerin, rota ağı kapsamında bir araya gelmeleri ve etkin bir çalışma mekanizması kurmaları önemlidir. Bu şekilde yönetim ve uygulama süreçlerinin devamlılığı sağlanırken, yerel aktörler arası entegrasyon da güçlendirilir. Kelkit Havzası Kalkınma Birliği, bu noktada değerlendirilmesi gereken bir yapıdır.

MİRAS KORUMA & CANLANDIRMA

Doğal yapı başta olmak üzere Kelkit Havzası'nın sahip olduğu miras zenginliği düşünüldüğünde, rota planlama yaklaşımının kuşkusuz koruma temellerinde şekillendirilmesi gerekir. Strateji ve hedefleri yönlendirecek bu yaklaşım, rota üzerindeki her eylem alanında doğal ve kültürel mirasa saygıyı gözetmelidir. Ancak bu şekilde, sektörel gelişimin ve ekonomik faaliyetlerin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki etkileri dengelenecek, mirasa dayalı bir canlandırma programı hayata geçirilecektir.

TEMATİK YAKLAŞIM

Mirasın korunmasına dayalı bir yaklaşım geliştirilirken, aynı zamanda bölgesel değerlerden yola çıkan bir tematik bakış açısının kazanılması da önemlidir. Böylelikle kültür rotası üzerinde yerel temalarla zenginleşen yeni güzergah veya odak alternatifleri yaratılabilir. Rota planlama pratikleri düşünüldüğünde, tematik ve yaratıcı bir yaklaşım, bölgesel değerlerin yeniden tanımlanması, yorumlanması ve tanıtılması açısından da kullanılması gereken bir araçtır.

KIRSAL KALKINMA

Yerel ekonominin geliştirilmesi bölgesel planlama çalışmalarında benimsenen temel hedeflerden olduğu gibi, rota çalışmalarının da ele aldığı bir başlıktır. Bir kültür rotasının fiziksel ve sosyal boyutları incelendiğinde, özellikle kırsal kesim için değerlendirilebilir yeni faaliyet alanları tanımlanabilir. Bu nedenle, oluşturulacak rotanın kırsal kalkınmayı desteklemesi her koşulda göz önünde bulundurulmalıdır. Karar alma süreçlerinde yerel kaynakların ve kimliğin gözetilmesi, aynı zamanda duyarlı kullanımı, rota ve kırsal kalkınma arasındaki ilişkinin sağlanmasında önemli bir yaklaşımdır.

ALTERNATİF TURİZM

Havzanın taşıdığı potansiyel düşünüldüğünde özellikle kırsal kesimde eko-turizm, yayla turizmi ve doğa sporlarının rota çalışmalarıyla bütünleşik şekilde güçlendirilmesi mümkündür. Böylelikle kırsal kesim için yerinde istihdam ile ekonomik ve sosyal canlılık hedefleri ulaşılabilir olabilir. Bunun yanında, havzaya komşu bölgelerdeki turizm faaliyetlerine entegrasyon da rota planlamasının getirilerinden olacaktır.

BÜTÜNCÜL SUNUM & TANITIM

Bölge yorumunun, Kelkit Havzasının kimliğini oluşturan doğal, kültürel, tarihi ve sosyal tüm yönlerinin bir arada ele alınmasıyla edinilmesi önemlidir. Bu şekilde, havza ölçeğinde bütüncül sunum ve tanıtım stratejileri hayata geçirilir. Bölgesel kimliğin görünür ve anlaşılabilir kılınması ise sunum ve tanıtım stratejisinin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmeli, bu şekilde havza ve rota imajı güçlendirilmelidir.

YENİLİKÇİ TEKNOLOJİLER

Sunum ve tanıtım konuları başta olmak üzere, mümkün olan her alanda yenilikçi teknolojilerin kullanımı rota çalışmalarının ve güzergahın erişilebilirliğini ve kolay kullanımını destekleyecektir. Özellikle mirasın sunumu ve tanıtım uygulamaları yenilikçi teknoloji araçlarıyla kurgulanmalı; yerel halkı ve ziyaretçileri destekleyen mobil uygulamalar, tarihi ve ender rastlanan doğal alanlarda teknolojik sunum yöntemleri gibi yollarla bölgeye dair yeni bir farkındalık ve tüm kesimler için erişilebilirlik sağlanmalıdır.

YEREL KATILIM

Rota planlama ve uygulama süreçlerinin tümünde yerel katılımın sağlanması, çalışmaların sürdürülebilirliği ve yerel kesime olumlu dönüşlerin edinilmesi açısından önem taşımaktadır. Gerek havza bütününde mirasın korunması ve geliştirilmesi gerekse kültürel rota sisteminin sahiplenilmesine yönelik önlemler alınmalı, çalışmalar geliştirilmelidir.

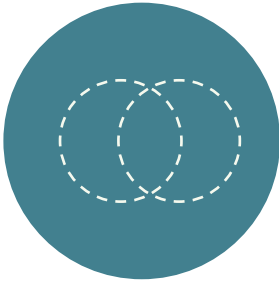
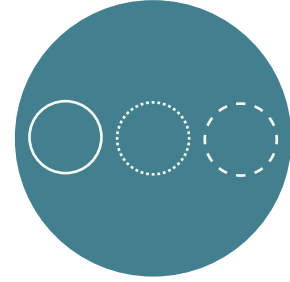
Tasarım İlkeleri

Kelkit Havzasında rota sisteminin kurgulanmasını, diğer bir deyişle tasarlanmasını, yönlendirecek 8 başlık tasarım ilkeleri olarak kabul edilmelidir. Rotanın mekânsal yaratımı için göz önünde bulundurulması gereken bu ilkeler; rota etaplarının ve üzerindeki bileşenlerin (yerleşimler, tarihi alanlar, doğal alanlar, tekil yapılar vb.) belirlenmesinde, önem derecelerinin ortaya konmasında, kısacası rota etapları ve bütününün devamlı ve verimli bir sisteme dönüştürülmesinde etkili olacaktır.

Çeşitlilik

Rota sistemi, her noktada coğrafyanın çeşitliliğini gözetmeli ve farklı her tür özgün değere fiziksel ve/veya sosyal açıdan temas etmelidir. Belirlenen bir temaya veya temalara bağlı olarak ele alınacak havza çeşitliliği, rota sisteminin daha verimli ve dinamik bir şekilde kurgulanmasını sağlarken, rota üzerindeki deneyimi de daha aktif hale getirecektir.

Bağlayıcı Yapı

Mekansal özellikleri gereği kültür rotaları, bölgesel ölçekte yatay işbirliği zeminlerinin oluşturulmasında öne çıkan araçlardır. Güzergahların belirlenmesinde, bölgede ortaklık zeminlerini ortaya çıkaracak ve güçlendirecek bağlantıların araştırılması gerekmektedir. Her ne kadar farklı ve bağımsız öğelerden oluşabilse de bir güzergahın üzerindeki tüm öğelerin ortak bir paydada – tema, idari ortaklık gibi – bir araya getirilmeleri, diğer bir deyişle mekânsal ve sosyal açıdan ilişkilendirilmeleri önemlidir.

Erişilebilirlik

Kültür rotası tasarımının göz önünde bulundurması gereken önemli bir diğer ilke erişilebilirliğin sağlanması ve güçlendirilmesidir. Havzanın belirli öğelerine fiziksel ve/ veya görsel erişim sağlanmalı, aynı zamanda söz konusu öğelerin gelişme kapasitesi de gözetilmelidir. Erişim konusunda ulaşım olanakları, bakı noktaları, yazılı kaynaklar, işaretleme sistemleri gibi uygulama başlıklarında karar üretilebilir. Bu şekilde rota deneyimi boyunca, coğrafyanın geneline ve öğelerine dair daha verimli anlama ve yorumlama süreçleri sağlanacaktır.

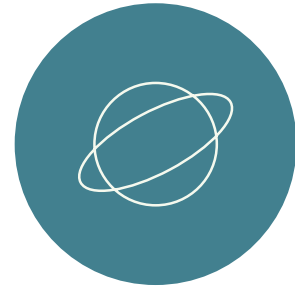
Çok Seçeneklilik

Belirlenen temaya göre kurgulanacak rota sistemi, aynı zamanda farklı değişkenleri de gözeterek farklı güzergah alternatifleri sunmalıdır. Rota sisteminin bütünü kendi içinde çalışan, alternatif alt parçalardan oluşabilir. Bu parçaların belirlenmesi ise kullanıcı talepleri, ilgi alanları, coğrafya koşulları, tarihsel bağlam, servis kapasiteleri, ulaşım modu gibi değişkenlere bağlı gerçekleşebilir. Ancak sonuçta, aynı değişkenlerle belirlenen her rota parçası, bir araya geldiğinde çok seçenekli bir sistemi oluştururlar.

Çok Boyutluluk

Rota kurgusunun temel bileşenlerini oluşturan güzergah parçaları ve odakların belirlenmesi çok boyutluluk ilkesiyle gerçekleştirilmelidir. Manzara, yürüyüş yolu gibi fiziksel özellikleri gözetmenin yanı sıra yerleşimleri ve yaşayanları doğrudan etkileyen sosyal ve ekonomik boyutlar da değerlendirilmeli, rota üzerindeki odak ve güzergah seçimleri bu değerlendirmeye desteklenmelidir. Örneğin geleneksel yaşamın korunması, kırsal kalkınmanın desteklenmesi gibi kararlarda bu ilke göz önünde bulundurulmalıdır.

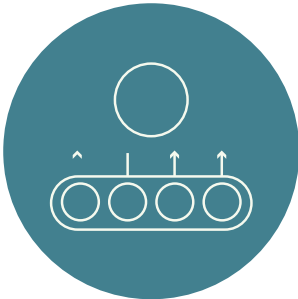
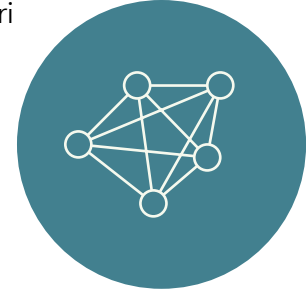

Bileşenlerin Dengesi

Havzadaki bileşenler bir rota kurgusu kapsamında yer alacak şekilde atanırken, farklı değer türleri arasında bir dengenin sağlanması gerekir. Bu denge, tarihsel ve günümüz öğeleri arasında sağlanabileceği gibi, doğal ve kültürel mirasın rota üzerindeki yoğunluğu konusunda da aranabilir. Bu şekilde, bir güzergah üzerinde sıkça tekrar eden ve aynı özelliklere sahip öğelerin, rota deneyimini basitleştirmesinin de önüne geçilecektir.

Ağ İlişkileri

Rota üzerindeki yerleşimlerin servis kapasiteleri ile sosyal ve kültürel potansiyelleri üzerinden bir yerleşim kademelenmesinin önerilmesi, rota sistemini daha verimli çalışan bir konuma yükseltecektir. Yerleşimlerin birincil servis merkezleri, ikincil merkezler, durak noktaları gibi işlevsellikleri üzerinden kademelendirilmeleri ve rota sistemindeki rollerinin belirlenmesi gerekmektedir. Gerek kullanıcıların gerekse servis sağlayıcıların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir adım olarak bu kademelenme, rota sistemi üzerindeki ağ ilişkilerinin tanımlanmasını da destekler.

Ortak Çalışma

Rotanın kurgulanması sürecinde çalışacak yerel grupların kurulması ve ortak üretim/uygulamanın desteklenmesi sürdürülebilirlik açısından özellikle önemli adımlardır. Sivil toplum başta olmak üzere, üniversitelerden, yerel yönetimlerden temsilcilerin yer alacağı çalışma gruplarının, tasarım sürecinde yerelden veri sağlama, kararların değerlendirilmesi ve doğrulanması gibi konularda söz sahibi olması gerekir. Ortak çalışma ilkesi aynı zamanda daha önce sözü edilen yatay işbirliği zeminlerini de güçlendirecektir.

PLANLAMA

Kelkit Havzası için geliştirilecek kültürel rota sistemi, bu çalışmanın ilk bölümünde açıklanan kavramsal arka plana ek olarak, havza değerleri, öne çıkan temalar ve bütüncül bir çeşitliliğin varlığını gözeterek kurgulanmalıdır. Bu doğrultuda, rota planlama stratejisi bölgenin temalar üzerinden anlaşılması, bütüncül rota sisteminin kurgulanması ve öncelikli kurgu önerilerinin geliştirilmesi şeklinde 3 temel adım üzerinden ele alınmıştır.

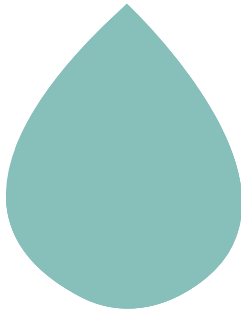

PLANLAMA

6 Havza Teması

Strateji kurgusunun ilk adımı olarak tema başlığı ele alındığında, havza değerleri kültürel rota planlama açısından incelenmeli ve bölge öncelikle bu şekilde tematik başlıklar üzerinden anlaşılmalıdır. Kelkit Havzası'nın bütünündeki değerler, birbirlerini besleyen 6 tema ile özetlenebilir: su, yeşil, kır, kent, yol, yaşam.

Bu anlatıma ek olarak, havza kimliğini oluşturan, diğer bir deyişle sıkça tekrar eden öğeleri ile özel karaktere sahip, ayırt edilir öğelerinin tanımlanması da bölgesel değerlendirme ve rota kurgulama adımlarını yönlendirecektir.

4 KENT:
TARİHSEL
DERİNLİK

5 YOL:
TARİHİ
YOL İZLERİ

6 YAŞAM:
SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜR MİRASI

1

SU:HAVZA BEREKETİ

Havza bereketi

Kelkit Havzası'nın öne çıkan değeri olan su ögesi, doğa ve kültür öncelikli bir rota planlama yaklaşımın temel girdisi olarak kabul edilebilir. Kelkit Çayı, onu besleyen dereler, yeraltı kaynakları, göller, çağlayanlar ve şelaleler gibi çeşitlenen havza suları bölgesel bereketin de kaynağıdır. Havzanın ilk yerleşim görmesinden itibaren kültürel ve sosyal yapısını, yerleşim özelliklerini ve üretim desenlerini etkileyen su ögesi koruma çalışmalarının önceliği olduğu gibi, rota planlamasının da yönlendirici temaları arasındadır

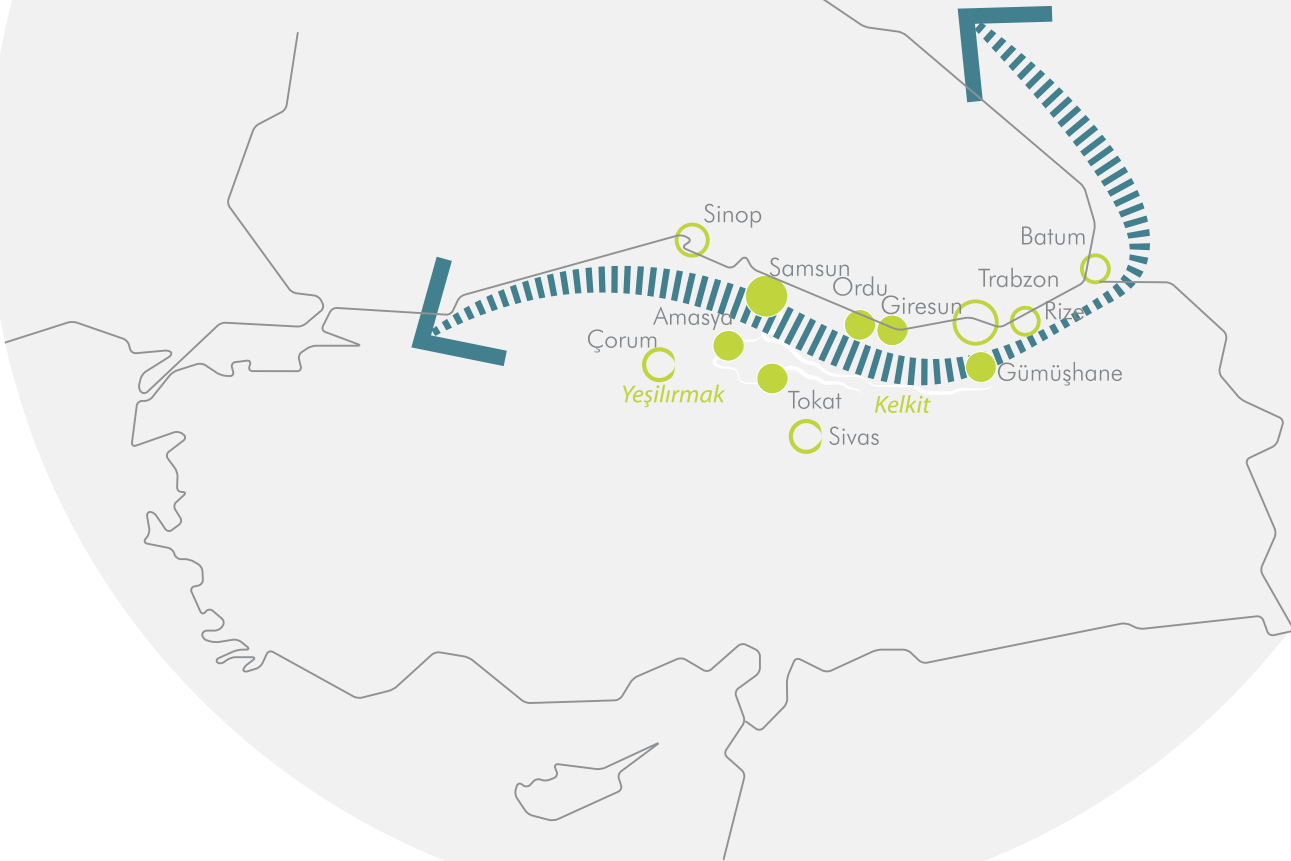
Gümüşhane'den doğarak batıya akan ve Kaleköy'de Yeşilirmak'la buluşan Kelkit çayının toplam uzunluğu 320km.dir. Dayısı, Balahor ve Koşmasat dereleriyle beslenen Kelkit, doğuya ilerledikçe bereketli .Niksar ve Erbaa ovalarını besler

2

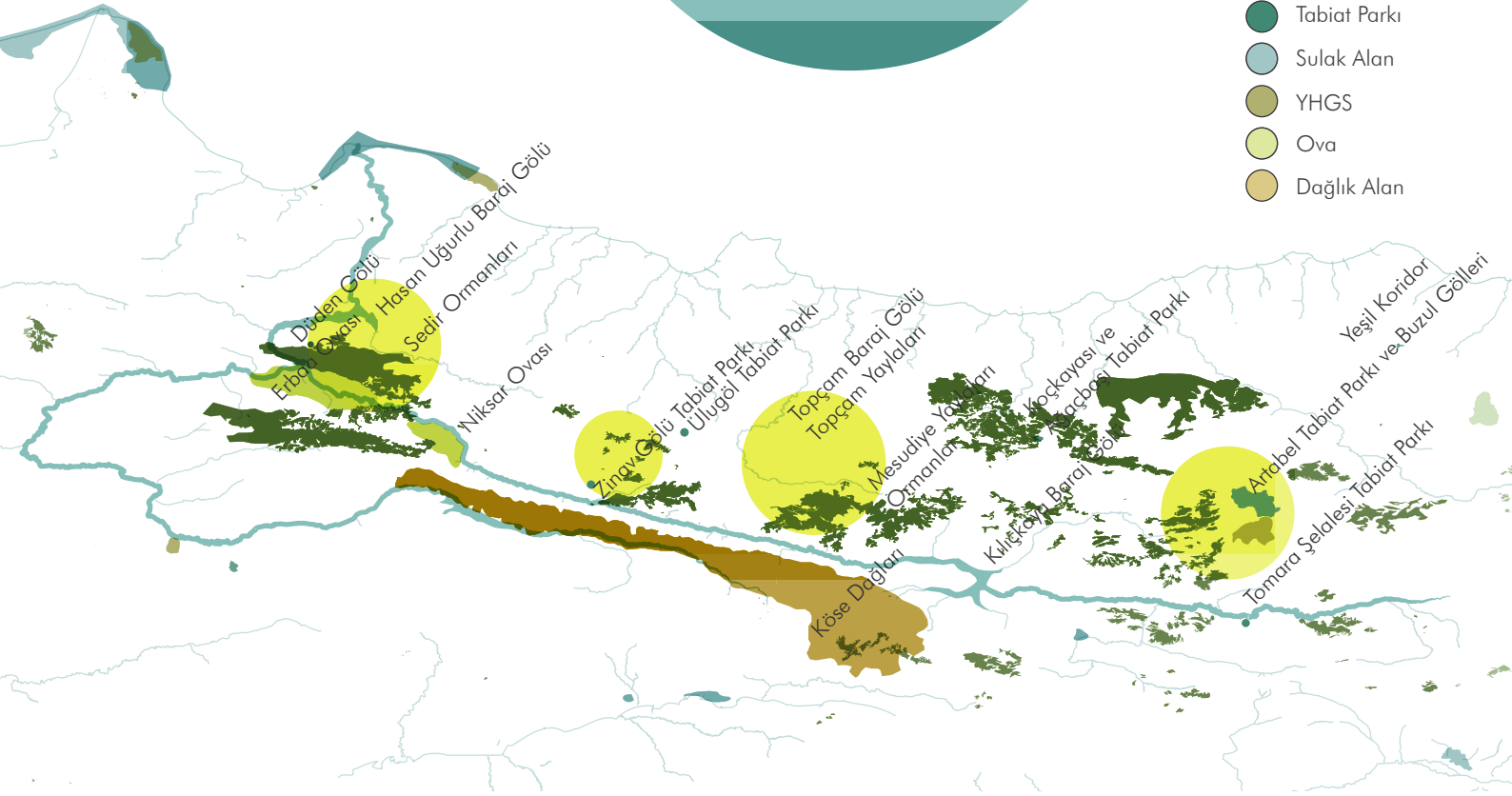
YEŞİL: DOĞANIN RENKLERİ

Uluslararası ölçekte incelendiğinde, Kelkit Havzası için Balkanlar'dan Kafkaslar'a uzanan yeşil bir koridorun merkezinde, bir düğüm noktası tanımlaması yapılabilir. Orman alanları, meralar, yaylalar, flora ve fauna çeşitliliği ise bu havzadaki yeşil dokunun başlıca öğeleridir. Bu öğelerin yarattığı renkler ve görsel zenginlik ise bölgeye önemli bir manzara değeri kazandırmaktadır. Güzergah belirlenmesinde önemli bir girdi olarak bu değer özellikle ele alınabilir.

Havzanın orman dokusunu özellikle zengin bir ekolojik çeşitliliği de barındıran çam ve sedir ormanları oluşturur. Yaban hayatı, orman tabanı bitki örtüsü ve yüksek oksijen seviyesi kuşkusuz bu çeşitliliğin ayrılmaz parçalarıdır. Bu nedenle, havzadaki her türlü planlama çalışmasında Anadolu'nun kuzey ormanlarından bir kesit sunan Kelkit Havzası orman dokusunun ve ekolojik yaşamının korunması öncelikler arasında sayılmalıdır."

- Orman
- Tabiat Parkı
- Sulak Alan
- YHGS
- Ova
- Dağlık Alan

3 KIR: KÖY YAYLA

Kelkit Havzası'nın sahip olduğu kırsal doku özellikleri, rota planlaması açısından özellikle değerlendirilebilir niteliktedir. Vadi boyunca ve yamaçlara yerleşmiş köyler ile daha yüksek kesimlerdeki yayla yerleşimleri bu kırsal dokunun temel iki bileşenidir. Özellikle Kelkit vadisinin kuzey kesiminde, Karadeniz kırsalının özelliklerine yaklaşan korunmuş doku örnekleri mimari, yerel üretim ve geleneksel yaşam gibi rota üzerinde ele alınması gereken potansiyeller taşır. Havzada rota planlamasının temel hedefleri arasında sayılan kırsal kalkınmanın desteklenmesi, bu potansiyeller üzerinden sağlanmalıdır.

// Kırsal dokunun korunmuş ve en çarpıcı bileşeni yoğun bir ahşap işçiliğinin izlendiği yerel mimaridir. Arpaalan, Kengercik, Eğriçimen gibi nitelikli yerel mimari örneklerinin yoğunlaştığı yayla yerleşimleri özellikle ele alınmalıdır. Önemli bir estetik ve kültürel değeri temsil eden geleneksel mimariyi korumak amacıyla önlemler alınmalı, yeni yapılaşma hareketleri bu doğrultuda yönlendirilmelidir.”

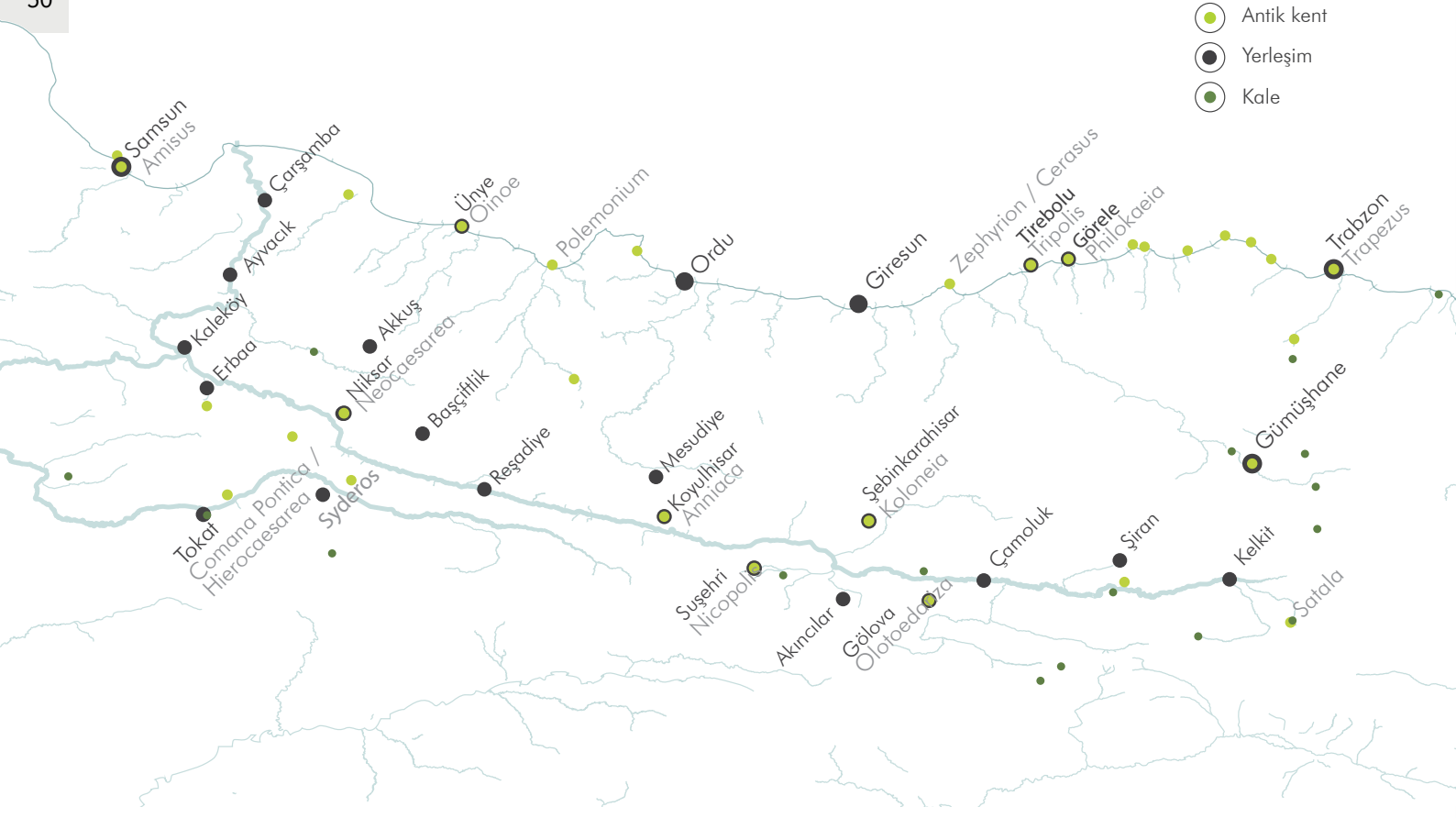

4 KENT: TARİHSEL DERİNLİK

Bölgenin tarihsel derinliği ve gelişiminde önemli rol oynamış kentsel merkezler, bugün kültürel mirasın yoğunlaşma odakları olarak tanımlanabilir. Kelkit vadisi boyunca doğal yapının değerleri baskın iken, kültürel miras özellikle Niksar ve Şebinkarahisar gibi kentlerde Selçuklu ve Cumhuriyet dönemi yapıları ile kendini gösterir. Han, kervansaray, cami gibi anıtsal yapılar, kaleler, geleneksel sivil mimari ve kamusal yapılar bu mirasın günümüze korunarak ulaşmış bileşenleridir. Rota sisteminde servis sağlayıcı merkezler olarak da işleyebilecek olan tarihi kent merkezleri sahip oldukları miras üzerinden değerlendirilmelidir.

- Antik kent
- Yerleşim
- Kale

// Havza ölçeğinde bir rota planlama çalışmasına ek olarak, bununla entegre kentsel ölçekli rota çalışmalarına konu edilebilecek potansiyeller değerlendirilmelidir. Özellikle Niksar örneğindeki gibi kültürel miras ve su ilişkisinin kurulabileceği bir kentsel alanda, özel bir rota programı geliştirilebilir.”

5 YOL: TARİHİ YOL İZLERİ

Geçmişte kullanılmış yollar, Kelkit Havzası için geliştirilecek rota planlama yaklaşımın öncelikli girdilerinden biridir. Havzada vadi boyunca ilerleyen, belirli noktalarda kuzey ve güneye bağlantıları sağlayan antik dönem güzergahları ve kervan yollarının varlığı bilinmektedir. Hitit uygarlığından Roma İmparatorluğu'na, Selçuklular'dan Osmanlı dönemlerine dek kullanılan yol izleri havzadaki çok katmanlı kültürel yapıyı da oluşturur.

“ Tarihi yol güzergahları üzerinde bulunan köprüler ve kervansaraylar rota sisteminin durak noktaları olarak tasarlanabilir. Bunun yanında, bölgenin nadir arkeolojik değerlerinden, eski bir endüstri merkezi olan Satala antik kenti çok sayıda yolun kesişim noktasında bulunması ve su kemerleri başta olmak üzere sahip olduğu Hitit dönemi kalıntıları ile yol teması kapsamında ele alınabilir.”

6 YAŞAM: SOMUT OLMAYAN KÜLTÜR MİRASI

Yayla yerleşimleri başta olmak üzere, Kelkit Havzası'nın genelinde izlenen sosyal ve kültürel zenginliği bölgesel değerleri arasında kabul edilmeli ve rota planlama çalışmalarında ele alınmalıdır. Somut olmayan kültür mirasının başlıca öğeleri yemek kültürü, folklor, el sanatları, dokumacılık gibi başlıklarda özel olarak planlama ve koruma çalışmalarına konu edilebilir.

Çeşitlilik

Kelkit Havzası'nın sahip olduğu değerlerin 6 tema üzerinden ve mekansal dağılımları açısından incelenmesi sonucu, havza genelinde yer yer görülen yoğunlaşmalar dışında, değerlerin kümelenmediği alt bölgelerin varlığından söz etmek zordur. Aksine bu 6 tematik değerlerin tüm vadiye yayıldığı, bu durumun da Kelkit boyunca takip edilen bir çeşitliliği yarattığı söylenebilir.

Havzada rotalar sisteminin kurgulanması "**çeşitlilik**" teması üzerinden çalışılmalıdır. Kelkit kimliğini temsil edecek bir rotalar sisteminde değerlendirilmesi gereken çeşitlilik başlıkları ise şöyle özetlenebilir:

- **Doğal varlıklar:** su kaynakları, orman dokusu, yaban hayatı, toprak yapısı, göller, şelaleler, vadiler vb.
- **Tarım ürünleri:** buğdaydan şeker pancarına, üzümden tütüne geniş bir ürün yelpazesi.
- **Yerel mimari:** anıtsal yapılar, su yapıları, kentsel sivil mimari, kırsal mimari vb.
- **Geleneksel yaşam öğeleri:** el sanatları, gelenekler, mutfak kültürü, müzik vb.
- **Potansiyel aktiviteler:** tırmanış, kampçılık, doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, yamaç paraşütü vb.
- **Koruma alanları:** tabiat parkları, yaban hayatı geliştirme sahaları

// Kelkit Havzası'nda izlenen değer çeşitliliğinin kaynağını su ve toprak yapısı, bitki örtüsü, ürün deseni, iklim gibi diğer doğal öğelerin birlikteliği oluşturur. Yerleşim ve mimari özelliklerden, tarihsel gelişime ve geleneksel yaşama dek doğanın yönlendirdiği kültürel miras da bu çeşitliliğin tamamlayıcı unsurudur. Bu nedenle, Kelkit Havzası'nda öncelikle doğal yapının güvence altına alınması çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi açısından hayati önem taşır."

KELKİT

Bütüncül Rota Çerçevesi

Doğal ve kültürel miras öncelikli bir yaklaşımla değerlendirilen bölgede, değerlerin tüm vadi boyunca dağıldığı ve nitelikleri açısından da çeşitlendiği görülmektedir. Bu çeşitlilik üzerinden de düşünüldüğünde, havzada bütüncül bir rotalar sisteminin, doğu – batı doğrultusunda vadiyi takip eden ana bir hat üzerinden kurgulanması uygundur. Bu hat batıda Kaleköy'den başlayarak, çoğunlukla Kelkit vadisinin kuzeydeki yüksek kesimlerinde, yaylalar üzerinden ilerler ve doğuda Alucra'da sonlandırılabilir.

Niksar ve Şebinkarahisar'ın başlıca kentsel servis merkezleri olarak düşünüldüğü bu hat üzerinde, yer yer güneyde ilerleyen Kelkit Çayı'na erişim noktaları (Reşadiye, Koyulhisar, Suşehri gibi) tanımlanabilir. Bunun yanında, ana güzergah üzerinden kuzeye açılan ve Karadeniz kıyı yerleşimlerine ulaşan değer koridorları, alternatif güzergahlar olarak tasarlanabilir. Dış bağlantılar ise öncelikle batıda Amasya üzerinden Çorum ve Hitit Yolu kültür rotasına uzanan bir aks, doğuda ise Alucra'dan itibaren Trabzon'a uzanan, daha çok Doğu Karadeniz kimliğinin izlenebileceği değerler koridorudur.

Bu güzergahın ana eksenini oluşturduğu rota sistemini tamamlayan bileşenler ana güzergahı besleyen alternatif bağlantı ve uzantılar, günümüz yerleşim alanları, doğal oluşumlar ve kültürel miras alanlarıdır. Kelkit Havzasında bütüncül bir rota sistemini tüm esas bileşenleriyle yandaki gibi özetlenebilir.

“ Bu aşamada rota planlama öncelikleri; korunma düzeyi ve nadirlik açısından doğal çevre potansiyeli; korunma düzeyi, erişilebilirlik ve izlenebilirlik açısından kültürel miras potansiyeli; yerleşimlerin servis kapasiteleri ve yerel kalkınma olanakları olarak kabul edilmelidir.”

“ Uygulamaya dönük en doğru sistemin kurgulanması için, bu çalışmayı altlık kabul ederek, detaylı arazi çalışmalarına dayanan analiz ve değerlendirme süreçlerinin izlenmesi gerekir. Bu şekilde güzergah alternatifleri (örneğin kolay, orta, zor gibi derecelere) ve bisiklet, yürüyüş etapları gibi ulaşım düzenlemeleri netleştirilmelidir.”

Güzergahlar

Birincil güzergah: Havza çeşitliliğini en iyi temsil ettiği düşünülen ve seçilmiş öğelerin sıralandığı, Kelkit vadisinin kuzey yükseltilerinde ilerleyen bir hattır.

İkincil güzergahlar: Tarihi güzergahlar, doğal değer koridorları ve ilgi alanları göz önünde bulundurularak tanımlanan alternatif bağlantı hatları ve uzantılarıdır; Çamiçi'nden Ünye ve Fatsa'ya bağlanan tarihi yol güzergahı, Şebinkarahisar'dan Giresun'a uzanan yaylalar aksı gibi.

Yerleşimler

Ana rota odakları: Başlangıç ve bitiş odaklarına ek olarak, ana güzergah üzerinde bulunan ve rota etaplarının belirlenmesini sağlayacak yerleşim merkezleri. Bir etabın giriş noktasında ve ulaşılan varış noktasında, temel servis sağlama odaklarıdır; alışveriş, sağlık, konaklama, ulaşım gibi. Ana rota odaklarının aynı zamanda planlama ve yönetim süreçlerinin de temel aktörleri olarak çalışması beklenmektedir.

Destekleyici odaklar: Rota etapları üzerindeki duraklama noktalarıdır. Destekleyici odaklar, yine temel servis ihtiyaçlarına cevap verecek yerleşimler olup, yerel kalkınma potansiyelinin değerlendirileceği; eko-turizm, agroturizm, ekolojik tarım gibi alternatif sektörlerin destekleneceği odaklar olarak da belirlenebilir.

Miras alanları

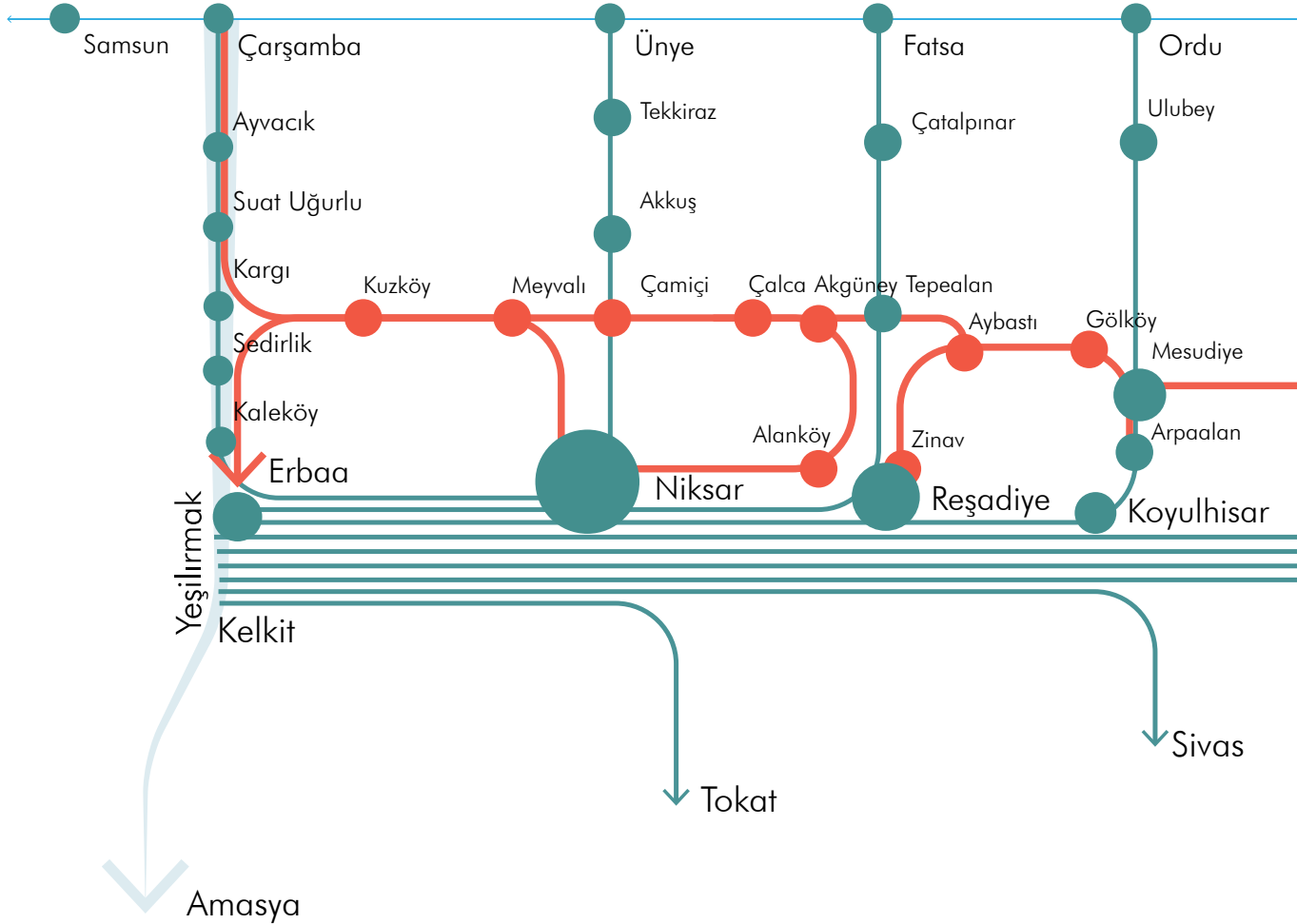
Doğal oluşumlar, yaylalar, kaleler, kiliseler ve geleneksel yaşam odaklarından oluşan, rota sistemine esas önemini kazandıran bir değerler bütünüdür. Niksar kent merkezi gibi özel karakter alanlarında daha detaylı ve kendi içinde de çalışan ayrı sistemler kurgulanabilir.

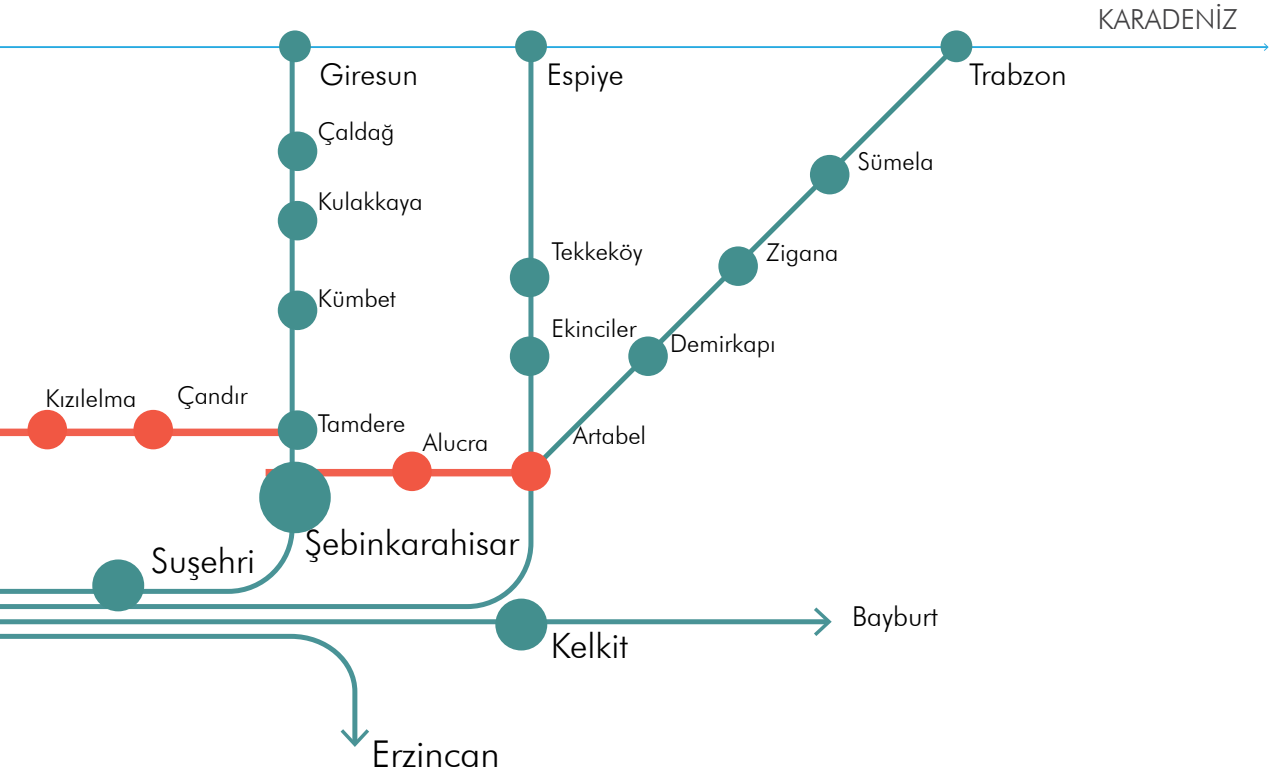
Aktivite alanları

Yeni aktivite potansiyeli taşıyan, rota sistemini aktif hale getirecek ve yerel kalkınmayı da destekleyecek odaklardır. Bu odakların lokal ölçekli projelerle etkinleştirilmeleri, güçlü tanıtım yöntemleriyle rota bütününe entegre edilmeleri önemlidir.

KELKİT

Bütüncül Rota Çerçevesi

"Kelkit ROTAlar Sistemi"

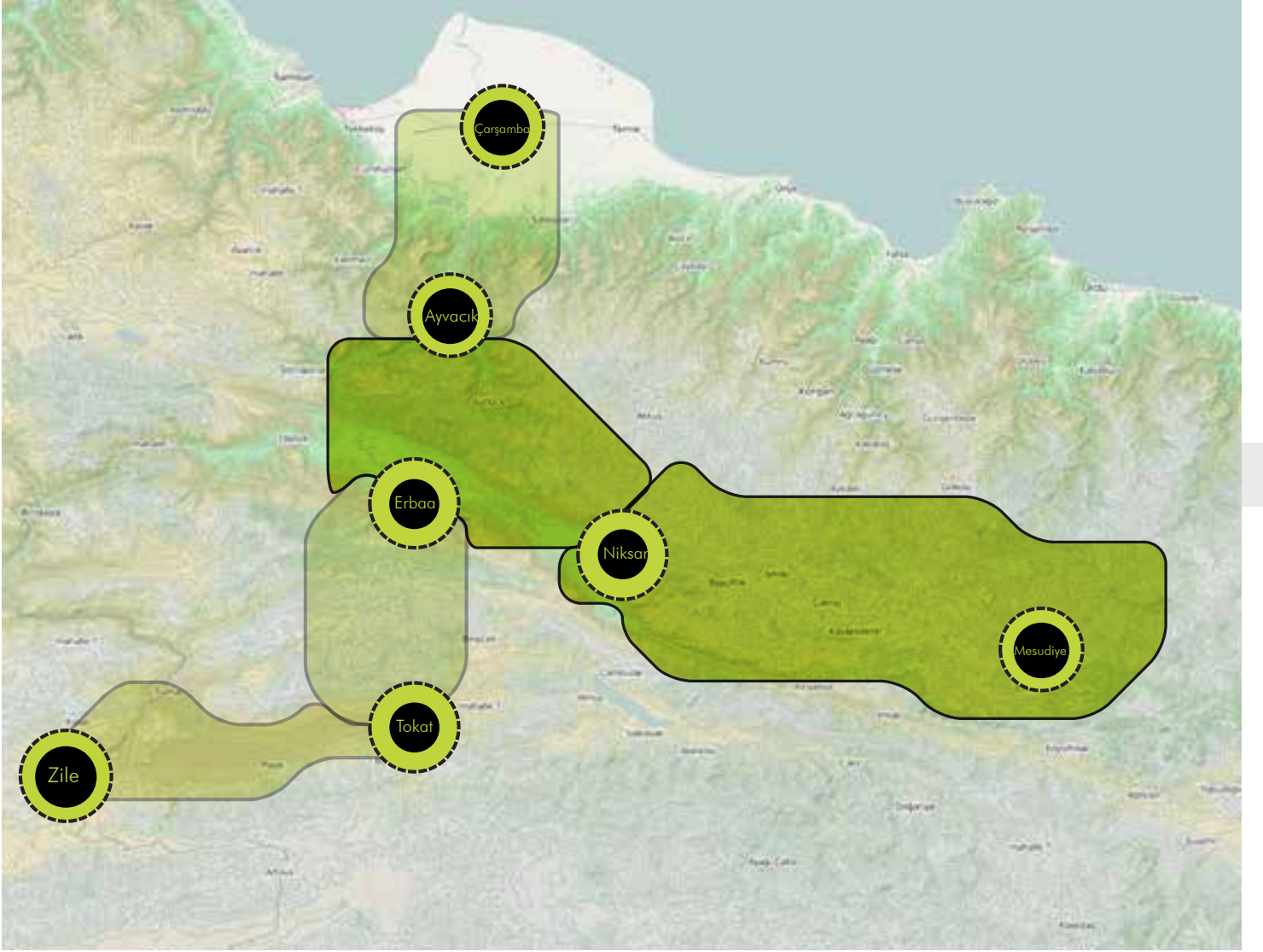
Öncelikli Kurgu Önerileri

Temel özellikleriyle ortaya konulan bütüncül bir rota çerçevesine ek olarak, havzanın belirli iki bölgesinde uygulamaya dönük ve daha alt ölçekte kurgu önerileri geliştirilmiştir. Bu iki kurgu önerisi, Kelkit Havzasının batı kısmında ve tarihselliği, konumu, kentsel hizmet kapasitesi ve bugüne dek yürüttüğü koruma çalışmaları düşünülerek Niksar'ı merkeze alan bir yaklaşımla çalışılmıştır.

Kelkit Havzası bütünü incelendiğinde, rota planlama süreçlerinin uygulanabilirliği açısından bu iki alana öncelik verilebilir. Gerek değerlerin çeşitlenmesi ve yoğunlaşması, gerekse Niksar başta olmak üzere koruma ve planlama ilişkisinde edinilen birikim, kırsal alanda önerilen bu rota kurgularının uygulamaya taşınması için potansiyel sunmaktadır.

İlki Kaleköy ve Niksar arasında, ikincisi ise Niksar ve Mesudiye arasında kurgulanan rota planlama önerileri; ilçeler ölçeğindeki gerekli ortaklıkların kurulması, arazi ve tanıtım çalışmalarının başlatılmasıyla uygulamaya taşınabilecektir. Bu süreç içerisinde ise kültürel rota uygulamaya dair altyapı çalışmaları yerel eğitimler, alternatif aktiviteler vb. ile desteklenerek yürütülmelidir.

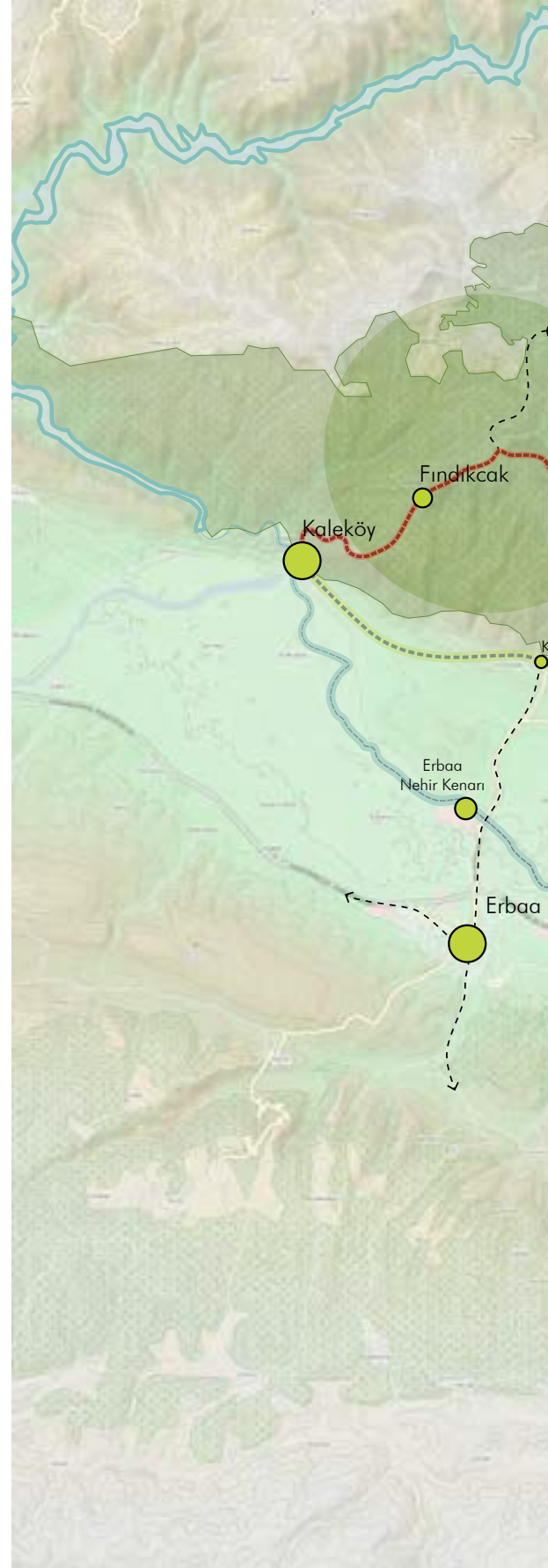
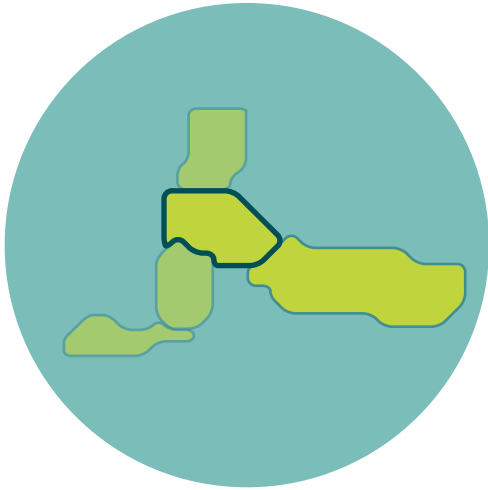

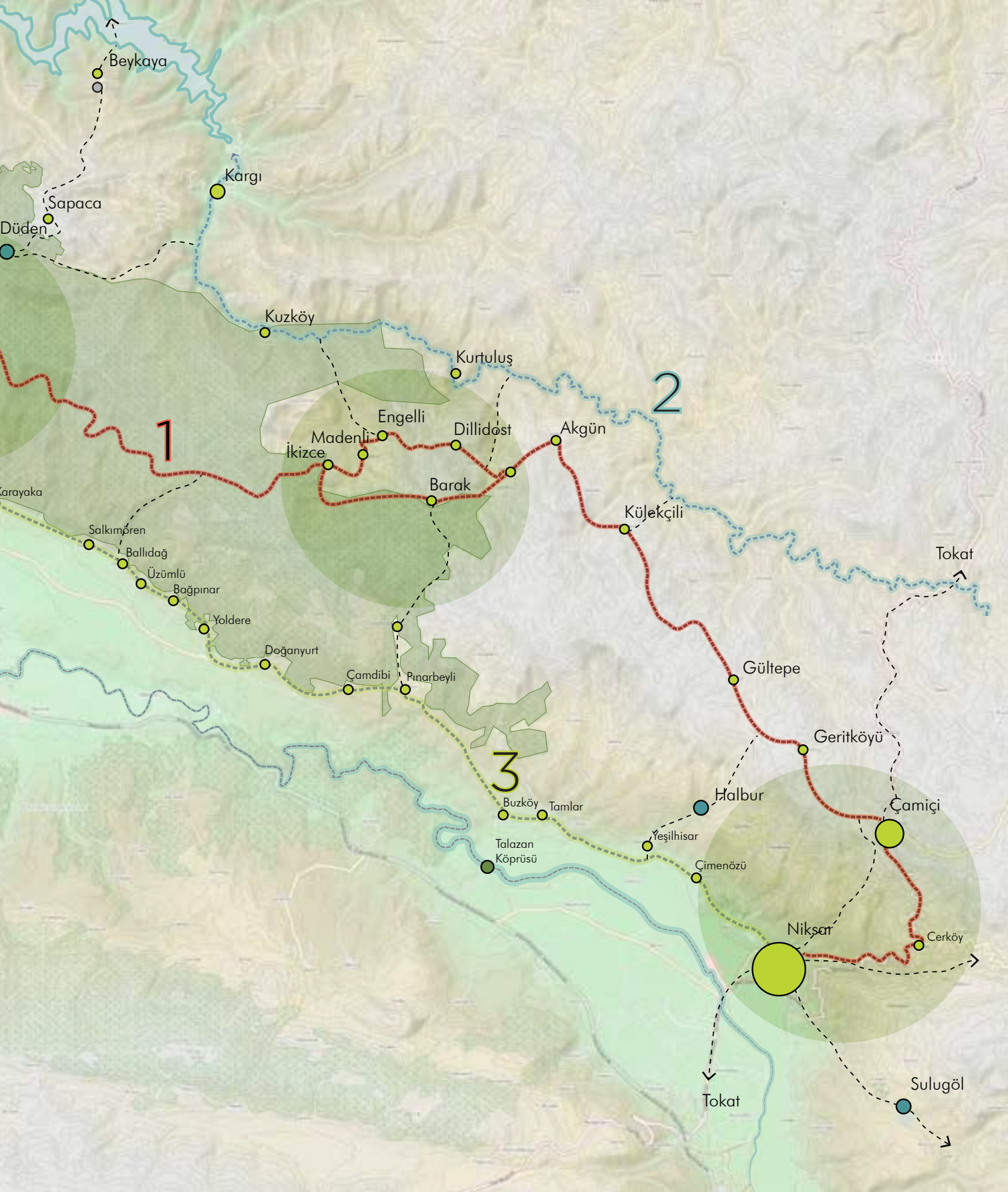

Niksar - Kaleköy

Kelkit Çayı'nın Yeşilirmak'la buluştuğu Kaleköy ve Niksar arasındaki kesitte korunmuş bir doğal yapı izlenebilir. Özellikle sedir ormanlarıyla zenginleşen bu alanda, Erbaa ve Niksar ovalarıyla bunların içinden geçen Kelkit Çayı'nın izlenebildiği manzara noktaları, aynı zamanda orman içi yolları ve yayla köyleri rota planlaması açısından öne çıkan değerlerdir.

Bu kesitte coğrafi özellikleri öne çıkarılarak 3 olası güzergah önerilmiştir: dağ, vadi ve ova rotası. Yerel dinamiklerin tespit edilip değerlendirilmesiyle bu rota önerileri kendi içlerinde bir öncelik sırasına alınmalı, gerekirse yeni eklemeler yapılmalı ve uygulama süreci şekillendirilmelidir. Sürece, bu rota önerilerinden biriyle başlanabileceği gibi, birden fazla alternatif düşünülerek de yol alınabilir.

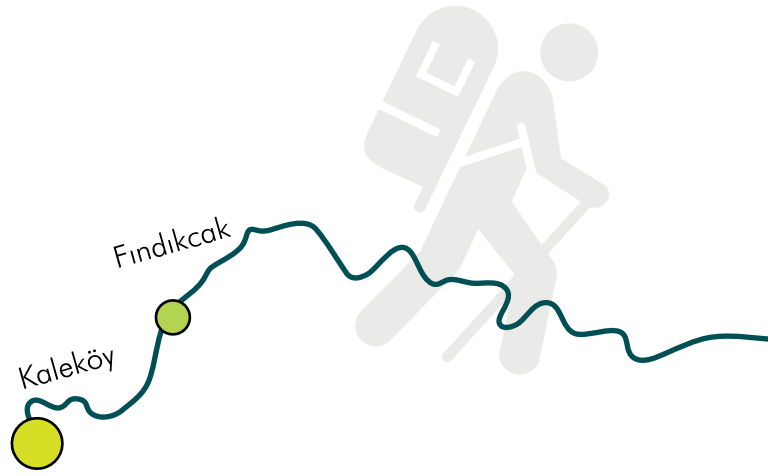

Güzergah 1: Dağ rotası

Kaleköy ve Niksar arasındaki alanda, öncelikle ele alınabilecek bir güzergah olarak “dağ rotası” önerilebilir. Bu aks üzerinde rota planlaması için ele alınabilecek değerler; sedir ormanları, dağ köyleri, kırsal mimari, bakı noktaları ve kültürel miras başlıklarında özetlenebilir.

Yeşilirmak ve Kelkit Çayının buluşma noktası olma özelliğinin yanında, tarihi kalıntılarıyla da önem taşıyan Kaleköy bu kesitte bir batı odağı olarak düşünülmelidir. Buradan başlayan ve doğu yönünde yükselerek ilerleyecek dağ rotasının ilk durağı Fındıkcak ve çevresindeki nadir ve korunmuş sedir ormanları olarak belirlenebilir. Bu bölgeden yine doğu yönünde ilerleyecek rota üzerinde, orman içi yolları ve Erbaa Ovasına hakim bakı noktaları değerlendirilmelidir.

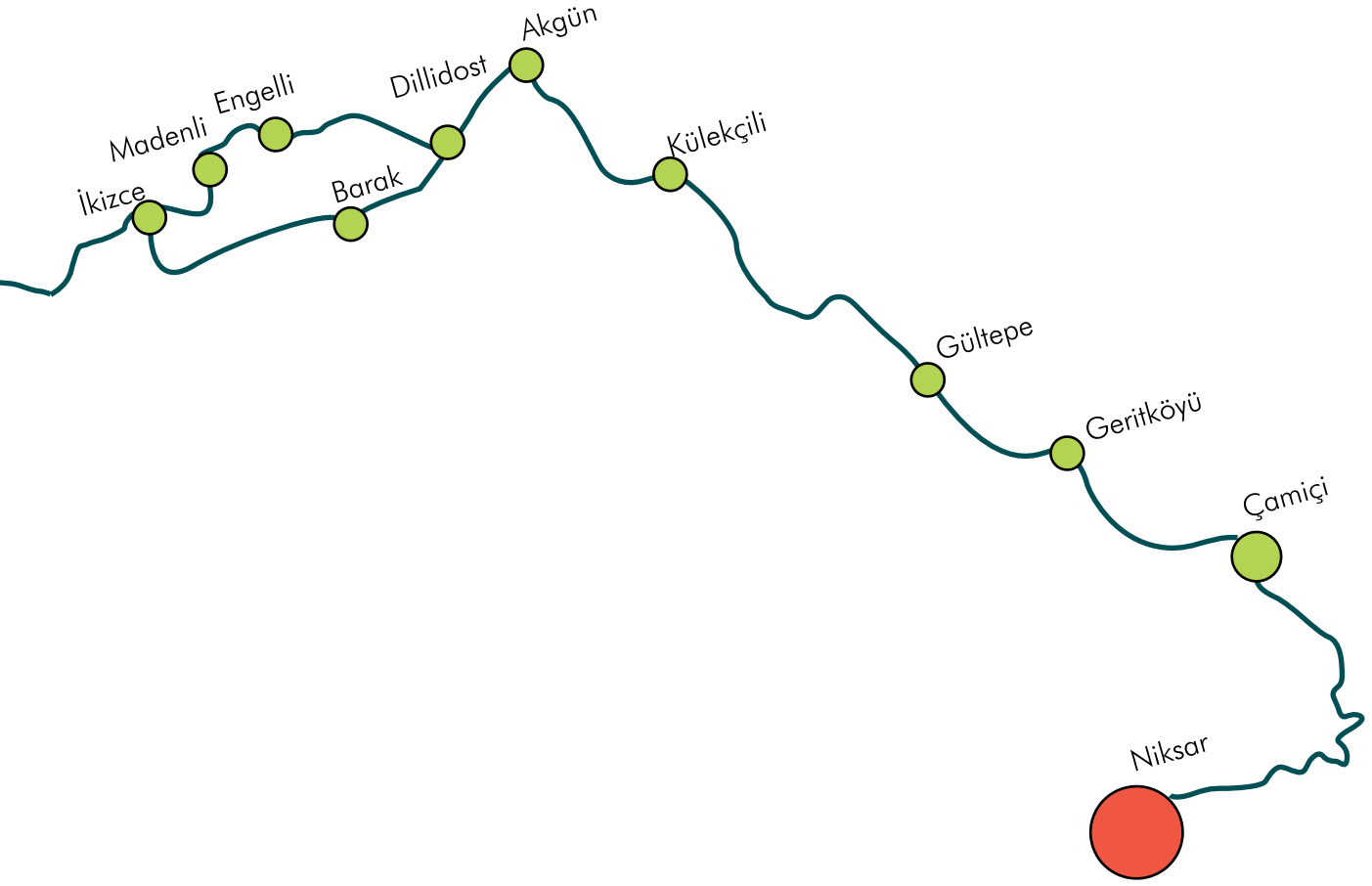
Dağ rotası üzerinde, sedir ormanlarından sonraki bir diğer değer odağı İkizce, Dillidost ve Barak gibi dağ köylerinin yoğunlaştığı bölgedir. Burada kırsal doku, doğal peyzaj ve geleneksel üretim ele alınabilir. Dağ köylerinden sonra güneydoğu yönünde ilerleyecek güzergah, Çamiçi ve çevresinde yine yayla değerleri ve kırsal miras ele alınarak belirlenmeli ve Niksar’da sonlanmalıdır.

Odaklar: Kaleköy, sedir ormanları bölgesi, dağ köyleri bölgesi, Çamiçi yaylaları, Niksar

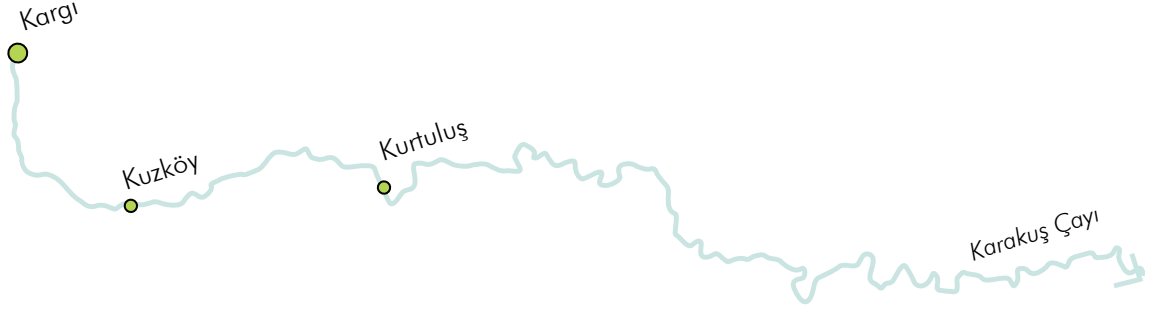
Akslar: yayla ve köy yolları, orman yolları, patikalar, mevcut yürüyüş güzergahları

Aktiviteler: yürüyüş, fotoğrafçılık, kampçılık, ekoturizm

Fotoğraflar : Orhan Aslan
<http://www.panoramio.com/user/5944999>

Güzergah 2: Vadi rotası

Kaleköy ve Niksar arasındaki kesitte kuzeyden geçen bir aks olarak, Karakuş Çayını izleyen bir "vadi rotası" planlanabilir. Vadi rotasında öne çıkan değerler su, vadi jeolojisi, doğal peyzaj ve kırsal yerleşimlerdir. Suyu takip etmesi nedeniyle yürüyüş aktivitesini kolaylaştıracak bu güzergahta aynı zamanda doğal peyzaj içerisinde, su kenarı düzlük alanlarda kampçılık da teşvik edilebilir bir başlıktır.

Bu güzergahta batı başlangıcı Kargı yerleşimi olabileceği gibi, aynı zamanda buradan Hasan Uğurlu Barajı ile de bağlantı düşünülebilir. Kargı'dan doğu yönünde ilerleyen güzergah esasen Karakuş Çayını takip edebilir; güvenlik, servis sağlama gibi nedenlere bağlı olarak gerekli görülen noktalarda ise vadinin yüksek kesimine geçiş yapılabilir.

Odaklar: Hasan Uğurlu baraj gölü, Kargı, Kuzköy, Kurtuluş, Meyvalı

Akslar: Karakuş Vadisi, güneye doğru bağlantı aksları

Aktiviteler: yürüyüş, fotoğrafçılık, kampçılık, ekoturizm, balıkçılık

Güzergah 3: Ova rotası

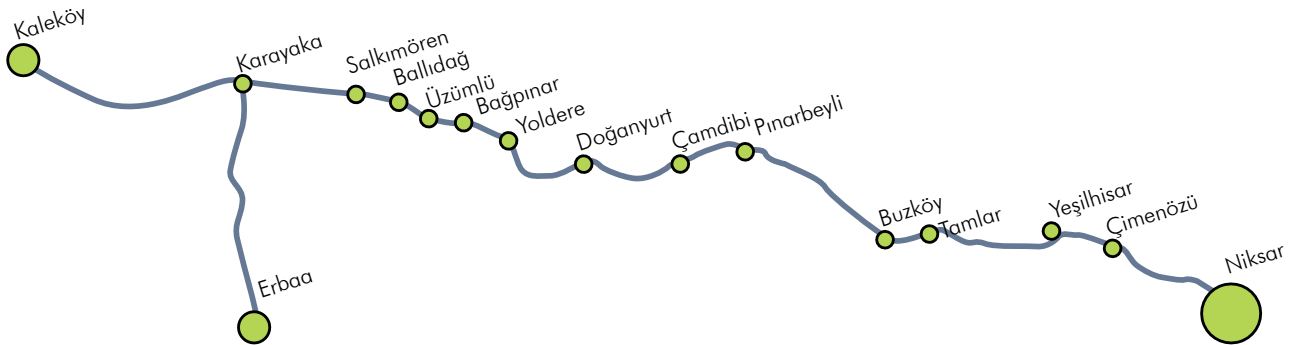
Bölgenin düzlük kesiminde ve ova köyleri üzerinden çizilecek bir güzergah da "ova rotası" şeklinde planlanabilir. Niksar'dan başlayarak, batı yönünde ilerleyecek rota sırasıyla Niksar ve Erbaa'nın ova köyleri üzerinden Kaleköy'e ulaşarak burada sonlanabilir.

Ova rotası üzerinde, Yeşilhisar, Pınarbeyli gibi belirlenecek noktalardan kuzeye, yüksek kesime doğru bağlantı aksları da tanımlanması mümkündür. Bu güzergah, arazinin engebesiz koşulları ve bisiklet kullanımına uygunluğu ile değerlendirilebilir. Aynı zamanda Erbaa kent merkezine bir bağlantı da bu güzergah üzerinden planlanmalıdır.

Odaklar: Niksar, ova köyleri, Erbaa, Kaleköy

Akslar: Kelkit Çayı kuzeye doğru bağlantı aksları

Aktiviteler: bisiklet, su sporları (kano vb.), balıkçılık, yürüyüş, kampçılık

Niksar - Mesudiye

Özgün doğal ve kültürel miras öğelerinin tüm coğrafyaya yayıldığı Niksar – Mesudiye arasında kalan bölge, rota planlaması açısından öne çıkan değerler barındırmaktadır. Özgün ve korunmuş geleneksel mimari örneklerinin yanında tüm coğrafyaya yayılmış, kale, mezar, antik kalıntı, yol izleri gibi tekil miras yapıları da rotalar kapsamında değerlendirilmelidir. Aynı zamanda üretimle, yerleşim özellikleriyle ve mimari nitelikleriyle yayla köyleri, diğer bir deyişle Kelkit kırsal mirası, bu bölgede rota planlamasını besleyecek temel değerlerden sayılabilir.

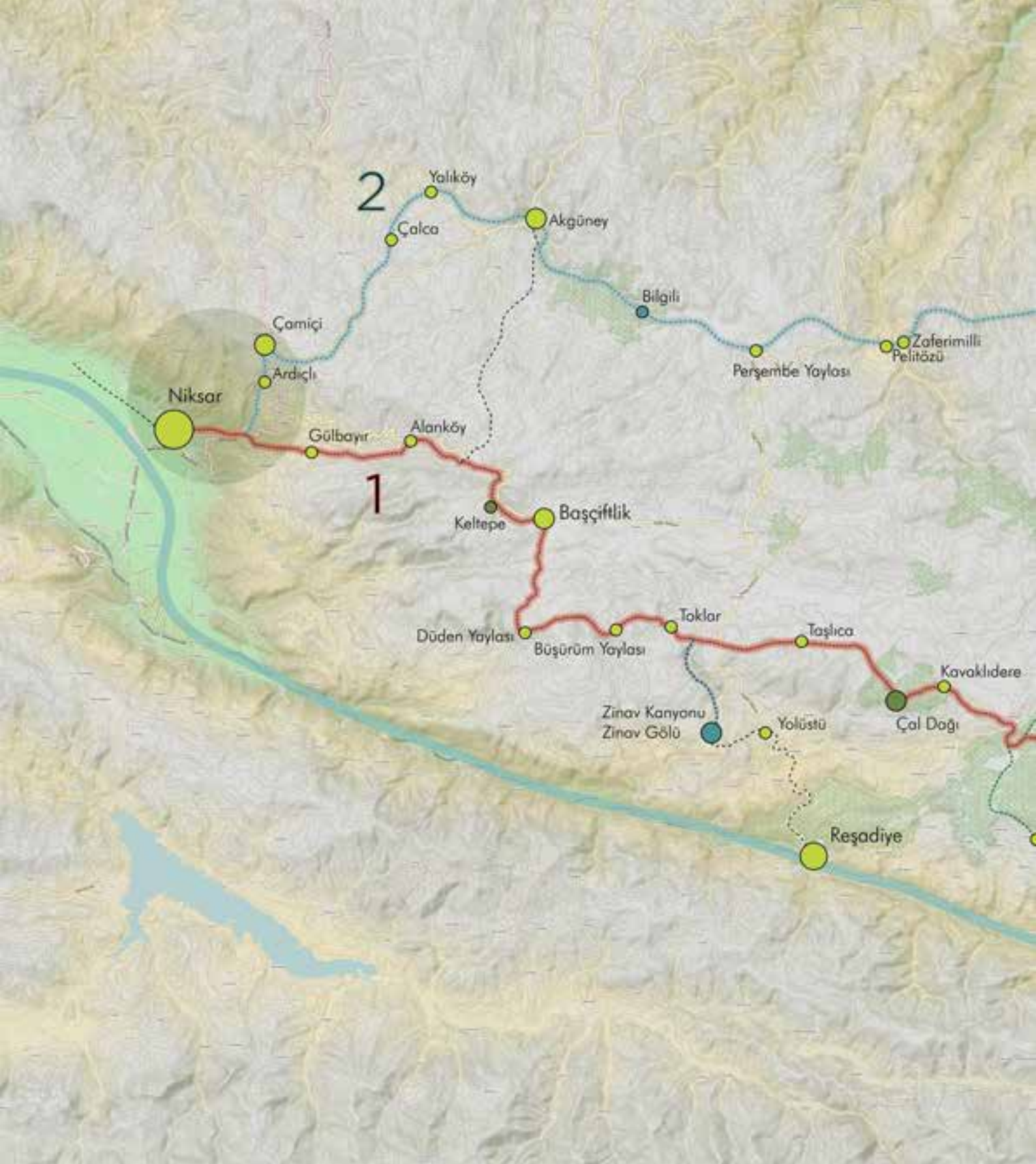
Niksar ve Mesudiye arasındaki alt-bölgede, değerlerin dağılımına göre, 3 olası güzergah önerilmiştir: kırsal miras rotası, Canik rotası ve yaylalar rotası. Her güzergah üzerinde ortak bir kimliği oluşturan değerler bulunsa da, verilen isimler her rotada öne çıkan özellikler doğrultusunda belirlenmiştir.

Bu bölgede antik dönemin, güney-kuzey bağlantılarını sağlayan yol izleri tespit edilerek rota tasarımında değerlendirilebilir. Aynı zamanda, bölge genelinde bugün kullanılan yürüyüş güzergahları tespit edilip, yürütülecek rota çalışmalarıyla bütünleştirilmelidir.

2

1

Niksar

Camiçi
Ardıçlı

Gulbayır

Alanköy

Keltepe

Başçıftlık

Düden Yaylası

Büşürüm Yaylası

Toklar

Taşlıca

Kavaklıdere

Çal Dağı

Reşadiye

Zinav Kanyonu
Zinav Gölü

Yolüstü

Yalıköy

Çalca

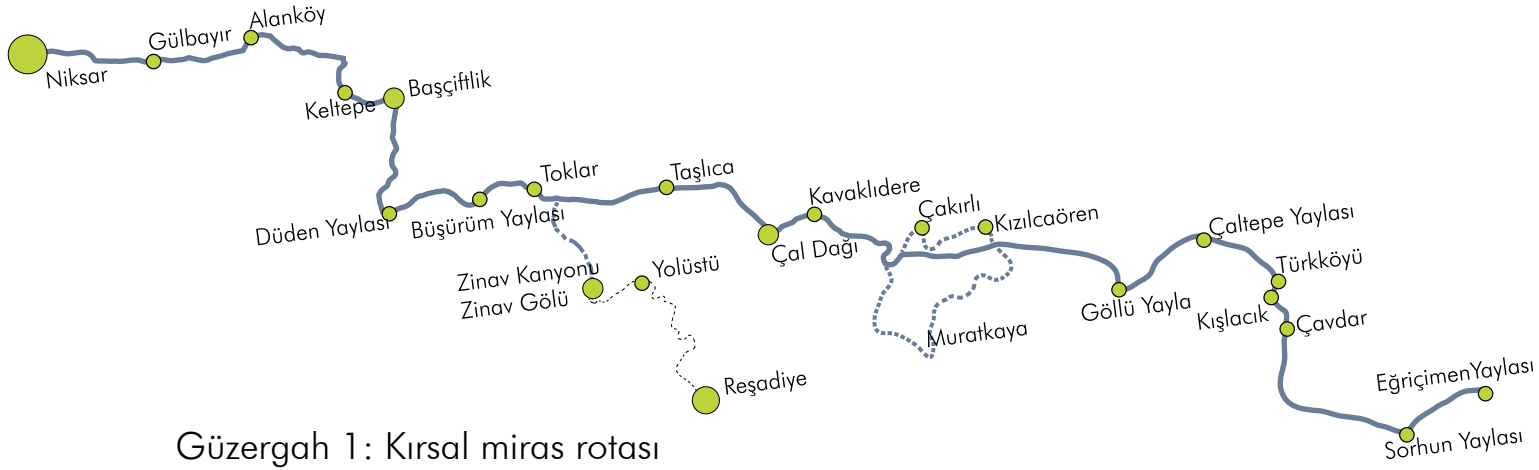
Akgüney

Bilgili

Perşembe Yaylası

Zaferimilli
Pelitözü

Güzergah 1: Kırsal miras rotası

Niksar ve Mesudiye arasında, Kelkit Nehrine paralel ilerleyen ve taşıdığı değerlere bağlı olarak "kırsal miras rotası" şeklinde adlandırılabilen bir güzergah önerilebilir. Rotayı ortaya çıkaran değerler; kırsal mimarinin korunmuş ve özgün örnekleri, hayvancılık, arıcılık, halıcılık gibi geleneksel sanatlardır.

Batı odağı ve kentsel merkezi Niksar'dan yola çıkacak rota, doğu yönünde Kelkit'in kuzey yamaçları boyunca ilerleyerek, doğal peyzajıyla öne çıkan Başçıftlık ve çevresine ulaşabilir. Hareketli topografya ve korunmuş bir zengin yeşil doku güzergahın bu kesitindeki özel değerlerdir. Buradan sonra, Düden ve Büşürüm yaylaları üzerinden Çal Dağı'na ulaşılabilir. Bu hat üzerinde alternatif bir bağlantı olarak Zinav Gölü ve kanyonu belirlenmelidir.

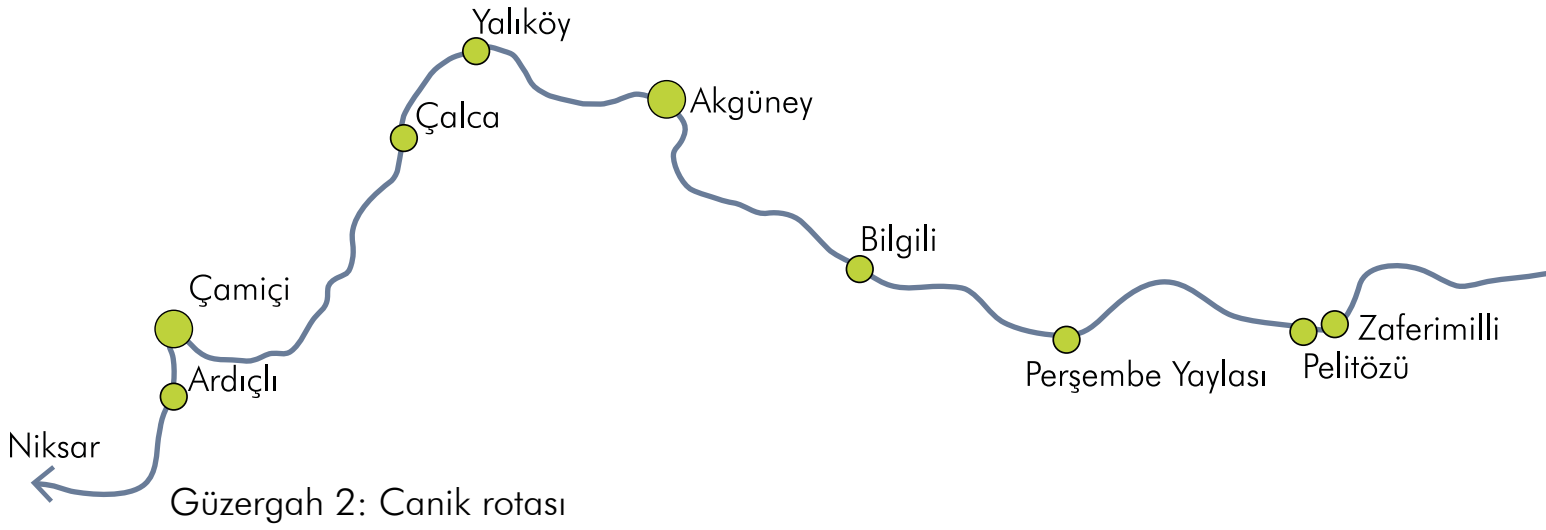
Geleneksel evleriyle günümüze ulaşan Çal ovağında sonra rota yine doğuya ilerleyerek Çakırlı, Kızılcaören, Muratkaya yerleşimlerinin oluşturduğu bir alternatif hata bağlanabilir. Bu alanda şelaleler, yayla yolları, Dipsiz Göl gibi rota programına dahil edilebilecek doğal öğeler bulunur. Rota, buradan sonra yine geleneksel yerleşimlerin oluşturduğu bir ovağa ulaşabilir ve Sorhun Yaylasında sonlanabilir. Bahsedilen odakta Göllü ve Çaltepe yaylaları ile Türkköyü, Kışlacık ve Çavdar köylerinin özgün dokuları ve antik dönem kalıntıları önemli değerlerdir.

Odaklar: Niksar, Başçıftlık ve çevresi, Düden ve Büşürüm yaylaları, Zinav Gölü ve kanyonu, Çal Dağı, Çakırlı- Kızılcaören- Muratkaya ovağı, Kışlacık ve çevre köyleri, Sorhun Yaylası

Akslar: yayla ve köy yolları, orman yolları, patikalar, mevcut yürüyüş güzergahları

Aktiviteler: yürüyüş, fotoğrafçılık, kampçılık, eko-turizm, yayla turizmi, kaya tırmanışı (Zinav Kanyonu), moto-cross

Canik Dağları üzerinde ilerleyecek bir güzergah olarak, yine batı odağı Niksar'dan kuzeydoğu yönünde yola çıkan bir hat değerlendirilebilir. Bu rota üzerinde Canik dağlarının orman dokusu, mağaraları, gölleri ve dereleri gibi doğal değerleri yanında, yine geleneksel kırsal mimari ve antik dönem kalıntıları takip edilebilir niteliktedir.

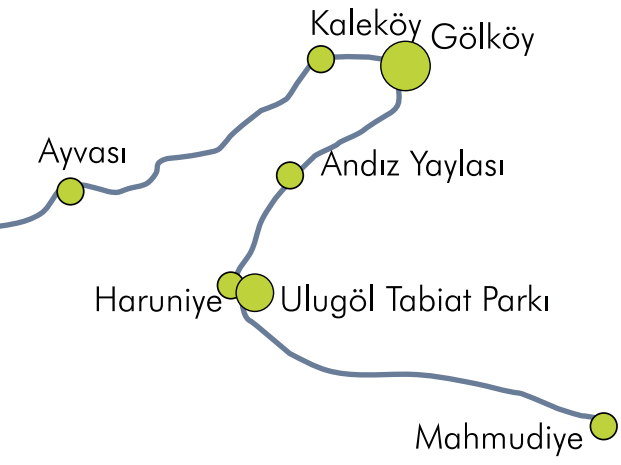
Niksar'ın kuzeyine ilerleyerek başlayacak rotada ilk durak Çamiçi ve çevresidir. Çalca gibi özgün kırsal mimari örneklerinin bulunduğu yerleşimler rotanın durak noktaları olarak belirlenebilir. Akgüney üzerinden Perşembe Yaylası'na ulaşacak rota üzerinde burası önemli bir odak olarak değerlendirilmelidir. Bugün de sıkça ziyaret edilen Perşembe Yaylası geleneksel panayırı da rota programında ele alınabilir bir değerdir.

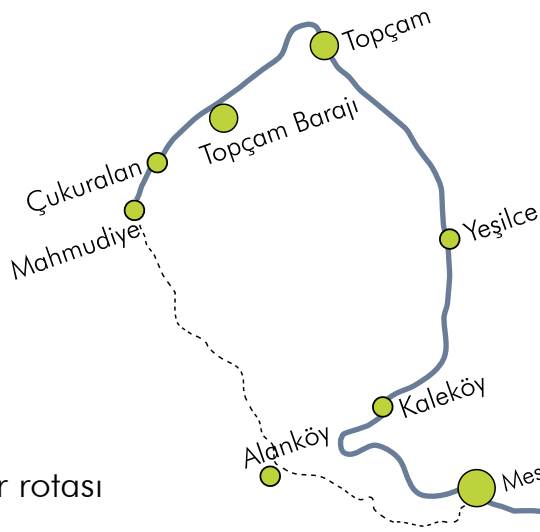
Korunmuş bir doğal doku içerisinde ve yer yer mağaralara uğrayarak ilerleyecek rota, kuzeydoğuya doğru Gölköy odağına ulaşır. Sauronisen kenti, kale, Çatak ve Cihadiye köylerindeki gibi diğer antik dönem kalıntıları bu odakta öne çıkan kültürel miras öğeleridir ve araştırma, sunum çalışmalarına konu edilerek rota programına entegre edilmelidir. Bu odaktan güneye doğru inildiğinde, Ulugöl Tabiat Parkı bölgedeki nadir değerlerden biri olarak ele alınmalıdır ve burada alternatif aktivitelerin rota ile bütünleşik şekilde geliştirilmesi yönünde adımlar atılmalıdır.

Odaklar: Niksar, Çamiçi ve çevre köyleri, Akgüney, Perşembe Yaylası, Kalköy, Gölköy, Ulugöl Tabiat Parkı, Mahmudiye

Akslar: yayla ve köy yolları, orman yolları, patikalar, antik dönem izleri, mevcut yürüyüş güzergahları

Aktiviteler: yürüyüş, fotoğrafçılık, kampçılık, mağaracılık, eko-turizm, yayla turizmi, duygusal macera aktiviteleri

Güzergah 3: Yaylalar rotası

Kuzeyden güneye inen bu güzergahın öne çıkan değerlerini, her ne kadar diğer rotalar üzerinde de bulunsa da, özellikle korunmuş ve özgün örnekleriyle bu hatta yoğunlaşan yaylalar oluşturur. Yaylaların içerdiği başlıca miras öğeleri ise kırsal mimari, geleneksel üretim alanları, kiliseler, mezarlar, yol izleri şeklinde sıralanabilir.

Rotanın kuzey odağını oluşturan Topçam yaylası özellikle ele alınmalı ve detaylı araştırma çalışmalarıyla buradaki rota programı zenginleştirilmelidir. Özel bir planlama alanı olarak ele alınacak Topçam ve çevresindeki mağaralar, Melet Çayı, Meryem Ana Kilisesi, Muzadere Kilisesi, Şaphane, özgün köy dokuları, işlevlendirilebilecek özel yapılar vb. değerlerin tespit edilmesi ve rota üzerinde durak noktaları olarak tanımlanması önemlidir.

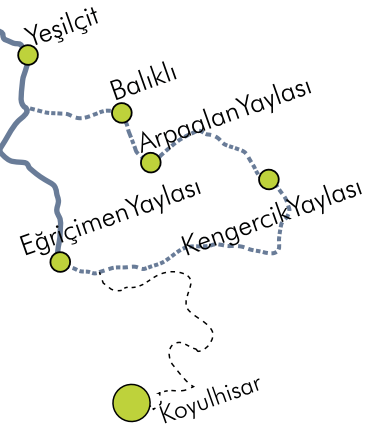
Bu odaktan güneye inen rota üzerinde Yeşilce ve Kaleköy yine kırsal mimarileri ve kaya mezarları ile öne çıkar. Doğudaki kentsel merkez olan Mesudiye ilçe merkezine ulaşan rota, son olarak güneydeki yaylalar odağına ulaşabilir.

Bu odakta bulunan ve rota planlaması açısından potansiyel taşıyan yayla yerleşimlerinin başında Eğriçimen, Arpaalan ve Kengercik gelir.

Odaklar: Çukuralan, Topçam yaylaları, Yeşilce, Kaleköy, Mesudiye, Yeşilçit, güney yaylaları odağı (Eğriçimen, Arpaalan, Kengercik, Balıklı)

Akslar: yayla ve köy yolları, orman yolları, patikalar, antik dönem izleri, mevcut yürüyüş güzergahları

Aktiviteler: yürüyüş, fotoğrafçılık, kampçılık, eko-turizm, yayla turizmi, bisiklet

Öncelikli Eylemler

Öncelikli rota planlama odaklarında izlenecek uygulama adımları; aktörler, araştırma, saha çalışmaları, tanıtım ve eğitim üst başlıkları üzerinden sıralanmış, uygulama süreçleri dahilinde birer öncelikli eylem olarak düşünülmüştür. Her koşulda izlenmesi gereken bu adımlar, rotanın planlanacağı bölge özelliklerine ve yerel dinamiklere göre çeşitlenebilecektir. Bu nedenle, aşağıdaki öncelikli eylemler birer çıkış noktası olarak kabul edilebileceği gibi, uygulama süreci boyunca yeni ara adımlar da tanımlanabilir.

Ortaklık: Niksar ve Erbaa yerel yönetimleri başta olmak üzere paydaş analizi ve rol dağılımlarının yapılması

Çalışma grubu: Sivil toplum temsilcileri ve uzmanların yer alacağı yerel çalışma grubunun oluşturulması

Arka plan: Çalışma grubu ve ilgili uzmanlar tarafından, bölgesel ölçekte tarih, kültür, ekonomi gibi başlıklarda araştırma sürecinin yürütülmesi; yerel, özgün ve nadir değerler döküm çalışmasının tamamlanması

Saha alışmaları 1: Durak noktaları, servis merkezleri, konaklama imkanları, aktivite alanları, alternatif guzergahlar gibi başlıkları içeren ayrıntılı ve kesinleşmiş guzergahın belirlenmesi

Buluşma: Yerel halkla görüşmeler ve bilgilendirme/ beklenti buluşmalarının düzenlenmesi

Saha alışmaları 2: Yönlendirme ve işaretleme sistemlerinin tasarlanması ve uygulanması

Tanıtım 1: Bölgesel rota haritası, kılavuz, tanıtım broşürü gibi basılı kaynakların hazırlanması, yaygınlaştırılması

Tanıtım 2: Web ortamlarında tanıtım araçlarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması

Eğitim 1: Yıllık etkinlik programlarının oluşturulması ve rota kapsamında çalışacak yerel rehberlerin yetiştirilmesi

Eğitim 2: Yerel halk için koruma, alternatif ekonomiler vb. alanlarda farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi

YÖNETİM

Bölgede kurgulanan rota sisteminin etkinleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması, bölge dinamiklerine uygun bir yönetim stratejisinin takip edilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Rota planlama sürecinin başından sonuna dek ve uygulama etapları boyunca işletilecek yönetim stratejisinde ele alınması gereken başlıklar organizasyon şeması, yerel aktörler, yönetim bölgeleri, uygulama ilkeleri ve eylemlerin etaplandırmasıdır. Aynı zamanda, bu çalışmada ele alınan başlıklara ek olarak, yerel çalışmalarla entegrasyon içerisinde bir yönetim modeli oluşturulması gerekir.

Organizasyon
Şeması

Aktörler

Çalışma
Birimleri

Uygulama
İlkeleri

Eylem
Planı

Organizasyon Şeması

Etkin bir rota yönetim modeli oluşturulmasının temel adımları; mevcut ve potansiyel aktörlerin belirlenmesi, planlama ve uygulama süreçlerinden sorumlu çalışma birimlerinin önerilmesi ve bunların mekansal açıdan yerleşim merkezleriyle ilişkilendirilmesidir.

Aktörler

Rota planlaması süreçlerinde rol alacak aktörlerin belirlenmesinde temel yaklaşım yerelin etkin kılınmasıdır. Bölgede yaşayan ve çalışanların bir araya gelmesi ve sahip oldukları ortak mirasa dair sorumluluklarını ortak projelere taşımaları bu yaklaşımın sonucu olacaktır. Bu şekilde uygulamaların bölge paydaşları tarafından benimsenmesi ve sürekli kılınması sağlanabilir.

Kelkit Havzası Kalkınma Birliği

Tokat, Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Sivas illeri ve ÇEKÜL Vakfı işbirliğine dayalı bir birlik modeli, havzanın yitirilen değerlerini korumak ve yerel kalkınmayı desteklemek amacıyla kurulmuştur. Kelkit Havzası Kalkınma Birliği, rota planlama ve uygulama çalışmalarında aktif rol alması gereken başlıca aktörler arasındadır.

Yerel Ölçek

- İlçe belediyeleri, köy muhtarları
- Sivil toplum kuruluşları: çevre, ekoloji, kültür, doğa sporları, fotoğrafçılık vb. konularında çalışan örgütler
- Müzeler
- Yerel rehberler
- Ulaşım kooperatifleri
- Turizm acentaları
- Turizm işletmeleri (otel, pansiyon, kamp, restoran vb.)
- Kullanıcılar (yaşayanlar, çalışanlar, ziyaretçiler)

Bölgesel Ölçek	Ulusal Ölçek	Uluslararası Ölçek
<ul style="list-style-type: none"> • Tokat, Giresun, Ordu, Samsun belediyeleri ve valilikleri • Üniversiteler, araştırma enstitüleri • Meslek odaları: sanayi ve ticaret odası • Kelkit Havzası Kalkınma Birliği • Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı • İletişim ve tanıtım ajansları • Kullanıcılar (yaşayanlar, çalışanlar, ziyaretçiler)	<ul style="list-style-type: none"> • Kültür Ve Turizm Bakanlığı • Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri • Sivil Toplum Kuruluşları: Ulusal Ölçekte Çalışan Örgütler (ÇEKÜL, Doğa Derneği, Buğday vb.) • Turizm Birlikleri • Ziyaretçiler	<ul style="list-style-type: none"> • Tur operatörleri • web portalleri • Doğa ve kültür kurumları (Avrupa Konseyi, ICOMOS vb.) • Ziyaretçiler

Çalışma Birimleri

Sorumlu yerel aktörlerin belirlenmesiyle birlikte, planlamadan uygulama ve izlemeye dek tüm süreçlerin yürütülmesinden sorumlu bir “yönetim paydaşları modeli” oluşturulmalıdır. Bu model doğrultusunda çalışacak aktörlerin temel hedefi bölgesel rota ağının; mirasın korunması, bölgesel değerlerin tanıtılması, kırsal kesim başta olmak üzere yerel kalkınmanın desteklenmesi konularında etkin ve sürdürülebilir hale getirilmesidir.

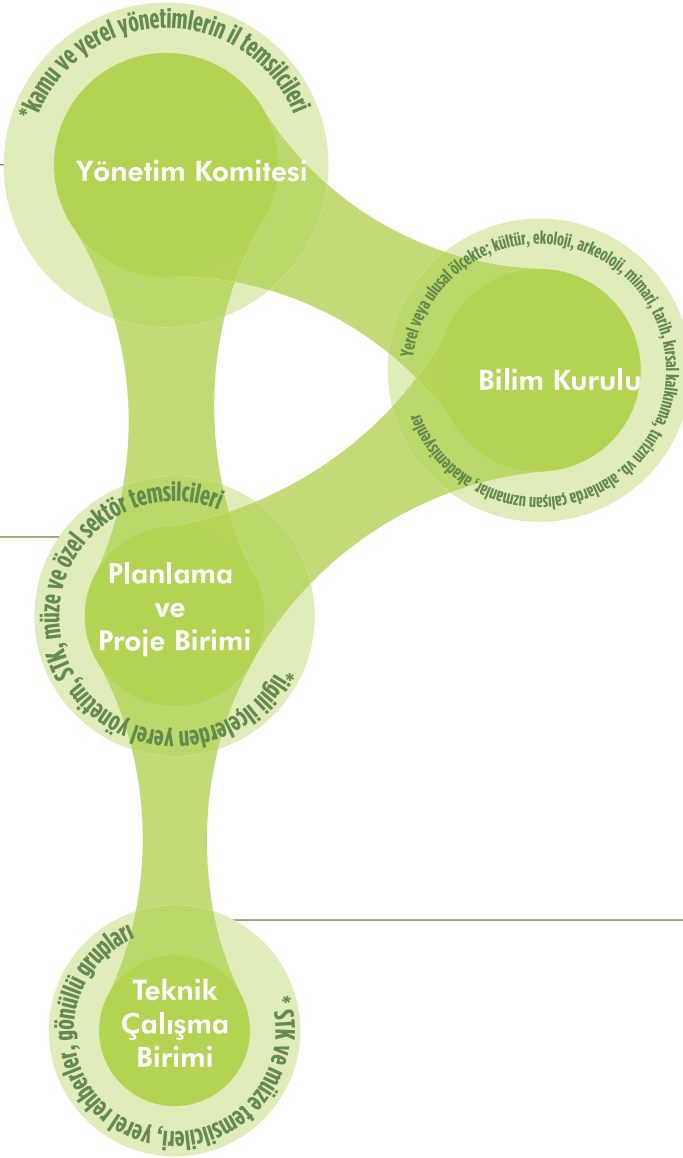
Bu hedefe yönelik çalışacak, planlama, projelendirme ve izleme süreçlerinden sorumlu bir yapıda, ortak hareket edecek 4 çalışma birimi ve sorumluluk alanları yandaki gibi özetlenebilir:

Rota sisteminin bütününden sorumlu bir “yönetim sekreteryası”; değerlerin yoğunlaşması, merkezi konumu ve mevcut miras koruma deneyimleri düşünülerek Niksar’da konumlandırılabilir. Bunun yanında doğuda Şebinkarahisar ilçe merkezi destekleyici yönetim birimi olarak atanabilir.

- Karar alma süreçlerinin takibi
- Tüm çalışma birimlerinin koordine edilmesi
- Bölgesel, ulusal ve uluslararası ortaklıkların kurulması
- Parasal kaynakların araştırılması ve sağlanması

- Süreç planlaması
- Yerel katılım buluşmalarının düzenlenmesi
- Lokal ölçekli projelerin üretilmesi
- Ziyaretçi yönetimi çalışmalarının sürdürülmesi
- Koruma çalışmalarının sürdürülmesi
- İletişim ve tanıtım stratejisinin oluşturulması
- Akademik çalışmalar ve uygulama örneklerinin takibi

- Planlama ve projelendirme süreçlerinde danışmanlık sağlama
- Koruma çalışmalarının desteklenmesi
- Bölgesel araştırmaların yönlendirilmesi

- Arazi çalışmalarının yürütülmesi (değer ve güzergah tespiti, yönlendirme, işaretleme vb.)
- Gönüllü çalışmalarının yürütülmesi
- Rota etaplarında bakım ve güvenlik çalışmalarının yapılması ve izlenmesi
- İletişim ve tanıtım stratejisinin uygulanması (web ortamı çalışmaları, rehber ve harita üretimi vb.)

Uygulama İlkeleri

Bu çalışmada önerilen bölgesel rota kurgusu, organizasyon şemasında belirlenen aktörler ve çalışma birimleri tarafından hayata geçirilecektir. Bu süreçlerden sorumlu tüm aktörlerin, rotanın fiziksel bütünlüğü, işlerliği ve devamlılığını sağlamak amacıyla, her türlü uygulama adımında aşağıda açıklanan ilkeleri göz önünde bulundurması gerekir.

Rota standartları

Rotanın deneyimini kolaylaştırmak ve niteliğini arttırmak amacıyla temel fiziksel özelliklerde belirli standartların uygulanması önemlidir. Bu konuda uluslararası çalışmalarda uygulanmış standartlar kabul edilebileceği gibi yerele uyarlanmış bir model de geliştirilebilir. Takip edilmesi gerek rota standartları arasında; etaplarda zorluk derecelerinin belirlenmesi, işaretleme sistemlerinin rota bütününde ortak bir dil ile uygulanması, acentalar ve rehberler için tanıtım koşullarının belirlenmesi sayılabilir.

Bilgilendirme ve yönlendirme sistemleri

Bölgedeki rota ağının bir bütün olarak işleyebilmesi ve deneyimlenmesi özellikle nitelikli ve tutarlı bilgilendirme ve yönlendirme sistemlerinin kurulmasına bağlıdır. Bu konuda alandaki bilgilendirme levhalarından yönlendirme işaretlerine kadar her türlü uygulamada ortak bir tasarım dili yaratılmalıdır. Bilgilendirme içeriği ise her koşulda Kelkit, kırsal miras gibi yerel başlıklara dair bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşımla hazırlanmalıdır. Buna ek olarak, mobil uygulamalar, GPS, interaktif web ortamları gibi yenilikçi teknolojilerin kullanımı da sağlanmalıdır.

Ziyaretçi yönetimi

Rota sistemi üzerinde mirasın korunması ve turizm faaliyetleri arasındaki ilişkinin dengelenmesi ancak etkin bir ziyaretçi yönetimiyle mümkündür. Bu doğrultuda sürdürülebilir bir turizm altyapısının oluşturulması önem kazanır. Yerleşimlerde servis kapasitelerinin uygun koşullara getirilmesi, yönlendirme ve bilgilendirme sistemlerinin geliştirilmesi ziyaretçi yönetiminin öncelikli adımlarıdır.

Güvenlik

Teknik çalışma birimlerinin sorumluluk alanında olan güvenlik ilkesi güzergah belirleme, çevre düzenlemeleri gibi adımlarda özellikle göz önünde bulundurulmalıdır. Ziyaretçilerin ve yaşayanların rota üzerinde güvenli bir deneyim yaşamalarını sağlamak amacıyla pratik çözümler üretilmeli ve uygulanmalıdır; GPS takibi, riskli alanlarda doğal çevreye uyumlu yürüyüş platformları, tırmanış kolaylaştırıcı çözümler, patika düzenlemeleri gibi.

Tanıtım

Rota planlamasının uygulama sürecinde önemli bir adım tanıtım stratejisinin uygulanmasıdır. Tasarım dili ve içeriği zengin tanıtım materyallerinin üretilmesi, düzenli olarak güncellenmesi ve uygun hedef kitlelere ulaştırılması özel bir çalışma başlığı olarak belirlenmelidir. Bu noktada, bölgesel değerlerin tanıtım yoluyla geliştirilmesi, hedef kitlelere bütüncül bir bölge imajının yansıtılması amaçlanmalıdır.

İzleme ve bakım

Rota sistemi işleyişini ve özellikle lokal uygulama projelerini sürdürülebilir hale getirmenin koşullarından biri de düzenli bir izleme ve bakım mekanizmasının kurulmasıdır. Teknik çalışma birimlerinin üstleneceği izleme ve bakım süreci; ziyaretçi sayıları, güzergah tercihleri, geri bildirim alma gibi başlıkları gözeterek bir veri yönetimi sistemini takip etmelidir. Bunun yanında alanda gerçekleştirilmesi gereken periyodik eylemler ise işaretleme ve yönlendirme öğelerinin yenilenmesi, yol bakımı, güvenlik kontrolleridir.

KISA

6AY

Yerel aktörlerin tespiti

Hazırlık çalışmaları

Bölgesel ortaklık kurma

Çalışma birimlerinin kurulması

ORTA

12AY

Arazi tespit çalışmaları

Planlama ve tasarım

Tanıtım stratejisinin oluşturulması

Periyodik danışma toplantıları

UZUN

12AY

Tanıtım stratejisi uygulama

Turizm altyapısının iyileştirilmesi

Ziyaretçi yönetimi (bilgilendirme, yönlendirme, güvenlik...)

SÜRESİZ

12AY

İzleme ve bakım

Çalışma Grubu

Esra Karataş - Şehir Plancısı, Koruma Uzmanı
Ömer Sarı - Y. Şehir Plancısı
Batuhan Akkaya - Y. Şehir Plancısı
Sevil Şeten - Şehir Plancısı
Simge Zilif - Şehir Plancısı

Şirin Sıngın - İletişim ve Tanıtım

<http://www.tarihkentlerbirligi.org/>
<http://www.cekulvakfi.org.tr/>